

Slniečko 2

ROČNÍK XVIII. (XL.)

OKTÓBER 1985

3 Kčs

Rozprávka o dlhej chvíli JÁN MILČÁK Pofukoval vietor a zametal ulice. Medzi robotou nakukol do izby, v ktorej bývala starénka Vincencia. Fúkol a odniesol jej periny.

Bolo leto. Obloha bola jasnomodrá ako kvietok Veroniky lekárskej.

ILUSTROVAL JÁN DRESSLER

Periny boli chvíľu nad lipami v parku, chvíľu nad strechami továrne a chvíľu nad riekou.

Starenka Vincencia sa na posteli prehadzovala. Periny jej chýbali. Nuž vstala a vyšla na ulicu.

Išla po ceste v bielej nočnej košeli a jednoducho sa vypytovala:

„Nevideli ste moje periny?“

Ľudia pokrútili hlavami a ponáhľali sa kúpiť kyticu kvetov alebo chlieb, či rozprávkovú knihu.

Starenka Vincencia pozrela na oblohu a povedala:

„Neviedla som, že je taká krásna! Ba nie, zabudla som to.“

Zastavovala ľudí a hovorila:

„Pozrite, aká je krásna, aká je utešene modrá.“

Ale ľudia sa ponáhľali. Niesli kvety alebo nákupné tašky, v ktorých bol čerstvý chlieb a rozprávková kniha.

Vietor niesol periny a chvíľu pofukoval nad hlavou starenky Vincencie.

„Pozrite, aké oblaky, celkom ako periny,“ povedalo dievčatko Polomka.

„To nie sú oblaky, to sú moje periny!“ zvolala starenka Vincencia.

„Chcela by som mať periny, ktoré by sa cez deň vetrali na oblohe,“ poznamenalo dievčatko.

„Potrebujem ich, veľmi ich potrebujem,“ bedákala starenka Vincencia.

Načiahla sa, ale periny boli veľmi vysoko. „Načo ti teraz budú?“ opýtalo sa dievčatko Polomka.

„Mám dlhú chvíľu, celý deň ležím v posteli,“ odpovedala starenka.

„Poď so mnou púšťať lodičky,“ povedalo dievčatko Polomka.

Vietor omrzelo fúkať na jednom mieste. Odniesol periny nad školu.

„Už ich niet, čo budem robiť?“ bedákala starenka Vincencia.

Deti mali hodinu kreslenia. Na školskom dvore kreslili školskú budovu.

Učiteľ sa potešil, že nad školou na modrej oblohe nakreslia biele oblaky.

„Kreslite iba to, čo vidíte,“ upozorňoval deti.

Vietor bol zvedavý, ako deti kreslia, a pofukoval nad školským dvorom.

Keď sa skončila hodina a učiteľ rozdával známky, pri každom výkrese hromžil:

„Kto to kedy videl, nakresliť školu, ako spí pod perinami!“

Starenka Vincencia a dievčatko Polomka stáli bezradne na ulici. Dievčatko povedalo:

„Poď, nemôžeme tu stáť nečinne, potrebujeme nájsť periny.“

Chytilo starenku Vincenciu za ruku a obidve vykročili. Chodili po meste a ustavične sa vypytovali:

„Nevideli ste biele bruchaté periny?“

Lenže ľudia sa ponáhľali na štadión, pretože onedlho sa mal začať dôležitý futbalový zápas.

Vietor fúkol a odniesol periny nad futbalový štadión.

„Kde sa všetci tak ponáhľajú?“ opýtala sa starenka Vincencia.

„Neviem. Myslím, že sú zvedaví,“ povedalo dievčatko.

„Ja som už prestala byť zvedavá,“ ozvala sa starenka. „Celý deň preležím v posteli.“

„Podme sa aj my ponáhľaj,“ povedalo dievčatko.

Starenka Vincencia a dievčatko Polomka sa postavili medzi divákov. Na trávnik vybehli hráči oblečení v žltó-zelených a bielo-modrých dresoch.

Rozhodca položil loptu do stredového kruhu. Zapískal a jeden z hráčov kopol do lopty.

„Do toho! Do toho!“ kričali diváci.

Lopta poskakovala, a odrazu vyletela vysoko. Vtedy dievčatko Polomka uvidelo na oblohe periny.

„Vidím ich, už ich vidím!“ povedalo.

„Čo vidíš?“ opýtala sa starenka.

„Dve biele periny.“

Po oblohe leteli dva vtáčiky — zeličky. Boli unavené, zosadli na periny.

„Myslím, že to nie je oblak,“ povedal jeden vtáčik.

„Je to mäkké, mäkulinké,“ odvetil druhý.

„Naozaj je to mäkké, ktovie, čo je vo vnútri?“ povedal vtáčik.

„Mali by sme to zistiť. Dobnime,“ povedal druhý.

Zelienky začali dobať do perín a na ihrisko padalo biele páperie.

Diváci nechápavo krútili hlavami.

„Ešte som nevidel, aby v lete snežilo,“ hovorili jeden druhému.

Rozhodca dvakrát zapískal, čo znamenalo koniec zápasu, pretože v hustom snežení sa futbal nedá hrať.

Sneženie sa najväčšmi páčilo zelienkam.

Jednostaj dojali a neprestali, pokým z perín nevyletelo posledné pierko.

Fúkol vietor a na štadióne nastala naozajstná metelica. Diváci si vyhrnuli goliere a ponáhľali sa domov zakúriť do pecí.

Iba starenka Vincencia a dievčatko Polomka sa neponáhľali. Starenka bola veľmi smutná.

„Nemala som nechať otvorené okná,“ povedala.

„Nemohla si vedieť, že ti vietor odnesie periny,“ odpovedalo dievčatko.

„Dlhá chvíľa bez perín je veľmi dlhá,“ povedala starenka.

„So mnou nebudeš mať dlhú chvíľu,“ odpovedalo dievčatko.

Starenka Vincencia a dievčatko Polomka sa pobrali k rieke. Dievčatko skladalo z novinového papiera lodičky a starenka ich ukladala na vodu.

Papierové loďky plávali a starenka i dievčatko im kývali na cestu.

Lietajúca krieda

BOŽENA TRILECOVÁ

Dostala raz krieda krídla,
z tabule sa zrazu zdvihla,
preskočila hory-doly,
zaletela do stodoly.
Roztvorila veľké vráta —
a už píše a už ráta
na tie vráta!

Pozrite sa rýchlo s nami
na tri snopy suchej slamy.
Aha, tamto v tmavom kúte
leží vrece zabudnuté!
Voľačo v ňom hrká, puká,
viete, čo sa skrýva dnuká?
Sedemdesiat zrníek raži,
malá myška ich tam stráži.
Kým sa drobné zrnká minú,
pozve známych na hostinu.
A krieda ich poráta
na stodolu, na vráta...

Čarovanie

MICHAL ČERNÍK

Otvoriš okno
a hmla padá.
A bude nebo
a bude záhrada.

Spadne ti hrebeň
a bude les.
Dám pozor,
ten les neodnes!

Zaviažeš šnúrku
a bude cesta.
Pevne sa zauzlí
okolo mesta.

Otočíš hrnčekom
a bude studňa.
Zo studne voda
býva chutná.

Uzrieš zrkadlo,
všetko sa rozjasní.
Nebo si ďalej listuje
noci a dni a sny.

Prel. JÁN TURAN

Huncút Hrajnoha

ŠTEFAN MORAVČÍK

Holíčsky hrad hučal.

Holuby, hrdličky hrkútali, hudci húdli, herci hrali.

Holíčsky Hadoš hostil hostí, honoráciu: hlohovského hvezdára Hvezdoňa, hodonínsku Hedvigu Hrabivú, hrádockú Hortenziu Hádavú... Hodovali holíčski husári, hájníci, holiči, hasiči... Hlúčiky hostí hlasno hovorili. Hihih! Hehehe! Hudba hučala, hostia hopkali, hýrili.

Hostina! Hajde!

Hodovníci hodovali, holdovali husacinke. Hltali holúbätká, hlucháne, huby, huspeninu, halušky, harufu, hrach, hrste hrozna... Ham, ham, ham! Hrkotali hrnce, hrnčky, hajajáj!

„Hip, hip, hurá!“ hlaholili hlasy hodovníkov. Hulákali, hopkali. Honosný holíčsky Hadoš hovel hostom. Hodvábne húdli husle, hmkala harfa...

Húfy hladných hnané hladom hľadali hlt halušiek, hrst hrachu.

„Hynieme hladom!“ habkal hanblivý hrbáčik, hodinár Hučička.

Handrári, hrnčiari horekovali:

„Hrozne hrdlačíme, hladujeme...“

„Háved, holota, heš-heš!“ hnal hladošov hrubý hajdúch Hajdalák. Hrozil hladomorňou, havkáčmi... Hrozný hulvát. Hadošova hrdá Holena hádzala hladným haliere, hnile hrušky...

Hluk, hrmot, hurhaj. Hav-hav!

„Herr Hohenlohe!“ hrmel hlas. „Hejsa!“

Hosta halila hodvábna halena. Holíčsky Hadoš hovel hostovi:

„Husacinku? Huspeninku? Hrozienska? Hehehe!“

Hvizd! Hopi-hop! Hurhaj, haravara. Host hodil hodvábnu halenu Hadošovi. Hopsasa! „Hľadte, hodovníčkovia!“

„Hrajnoha!“ huhňal Hadoš.

„Hľa, Herkules!“ híkala Holena.

„Hrôza!“ hučala holíčska honorácia.

Huncút Hrajnoha honil Hadoša hradnými halami. Hôrni hrdinovia hajduchovali. Hrala harmonika, hybkí handrári, hodinári hopkali. Hrajnoha hostil holotu. Hrnčiari hltali horúcu husacinu, Hrbáčik Hučička hltal hrozno.

Hudba hrala: Hej, hore háj...

Semafor

MILAN LECHAN

Najlepšie je na tom
semafor,
vždy nám pripomína
nový fór:
červený,
žltý,
zelený.

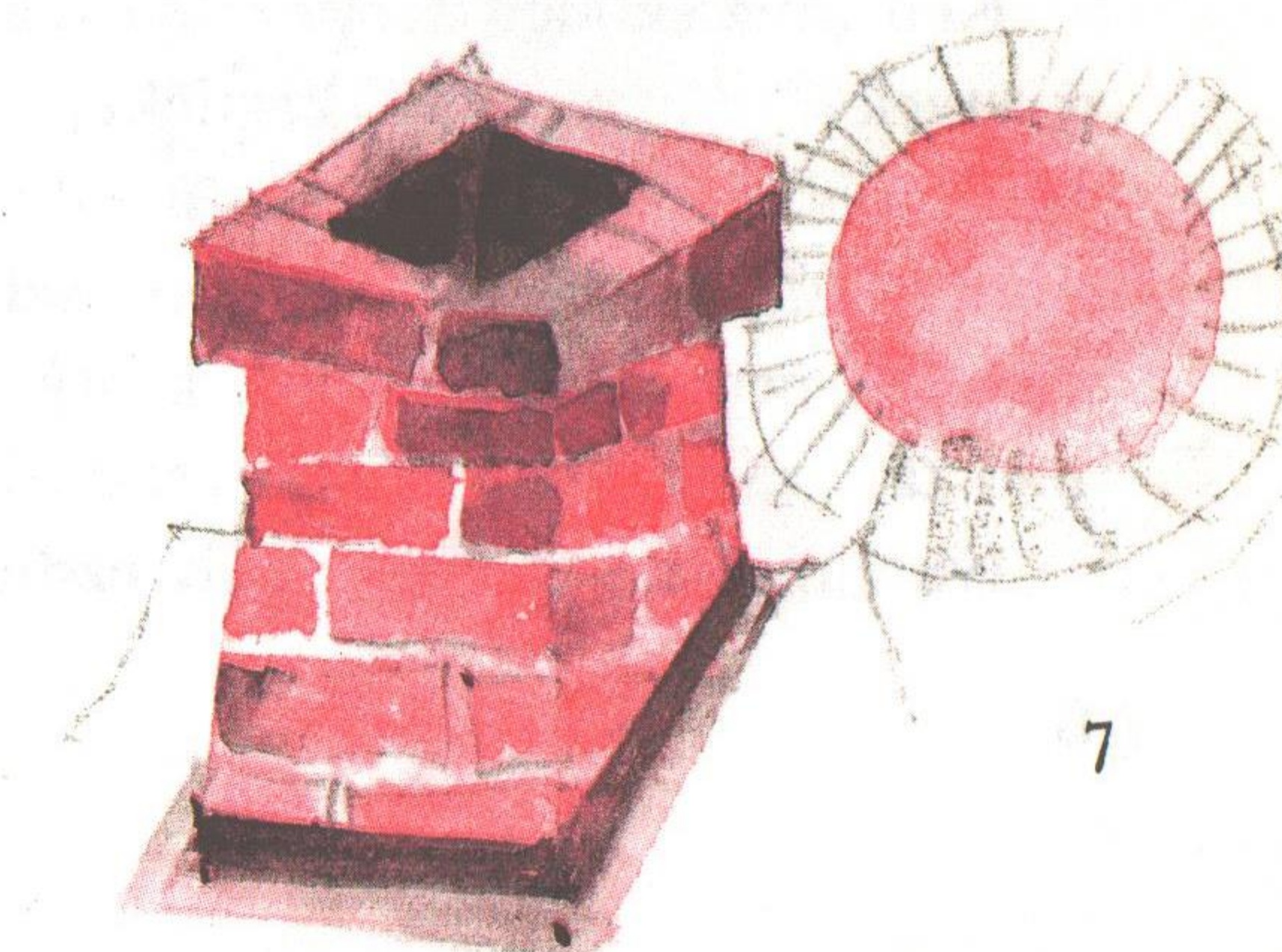
Je teda ako les v jeseni.
Keby mohol, aj by šiel.
Ale on iba mení farby,
aby nám pri čakaní bolo
veselšie.

Denný spánok

JOZEF PAVLOVIČ

Nastáva deň,
noc sa mína,
odchádza spať
do komína.

V mäkkých sadziach
mäkko spáva
nôcka,
sníva sa jej,
že je tmavá
kocka.

Hvezdárikovo srdce

DANA PODRACKÁ

Keď sa nad táborom zatrepotali pionierske vlajky, deti sa pripravovali na zoznamovací večierok. Už pol hodiny pred začiatkom zhromaždili sa v drevom obloženej miestnosti, ktorá voňala živicom a borovicovými šuškami. Ivan sedel celkom pri dverách a nevedel spustiť oči z Rie. Díval sa na ňu a ani si poriadne nevšimol, kedy prišla vedúca a priviedla so sebou vysokého muža. Predstavila ho ako pracovníka observatória na Lomnickom štíte. To už bol večer a nebo svietilo tmavomodrým svetlom.

Muž najprv povedal, že sa volá Pavol Bandík, a potom vybral z guľatého kufríka hviezdny glóbus. Vzápätí začal rozprávať o meteóroch, hviezdokopách, dvojhviezdach a trojhviezdach, o červených a bielych trpaslíkoch, o stovkách ďalších žiarivých slnc v ďalekom vesmíre. Ivanovo srdce pulzovalo ako hviezdny pulzar. Zdalo sa mu, že sa približuje niečo veľké a krásne, možno najkrajšie v jeho živote.

Keď muž skončil svoje rozprávanie, vybral z vrečka tmavomodré kartičky, na ktorých boli strieborným atramentom zakreslené jednotlivé súhvezdia. Hneď nato všetci vyšli po štrkovej cestičke na kopec, ktorý sa vypínal nad táborom. Tam už stál veľký ďalekohľad.

Ivan mal na kartičke súhvezdie Herkula.

Videl ho voľným okom a bol by sa naň pozrel aj cez ďalekohľad, keby celkom blízučko pri ňom nebola stála Ria. Takto sa musel dívať iba na ňu, no nepriblížil sa k nej ani o krôčik.

„Ria,“ opakoval si potichu a zakaždým,

keď vyslovil jej meno, trochu sa začervenal. Ešte šťastie, že to v tej tme nikto nezbadal. Po chvíľke sa Ivan obrátil a pobral sa za mužom, ktorý si baterkou svietil do hviezdnej mapy a zakresľoval do nej dráhu meteoru. Pomáhal mu pridržať mapu a pritom sa ho na všeličo pýtal. Keď hvezdár videl, že chlapca hviezdy naozaj zaujímajú, usmial sa a povedal:

„Ak chceš, môžeš ich so mnou pozorovať každý večer. Budem tu celý mesiac.“

„A vedúca?“ spýtal sa chlapec.

„Vypýtam ňu.“

Chlapec sa celý šťastný rozbehol dolu z kopca a ani nevedel ako, zastavil sa až na čistinke tábora. V chatkách už bola tma, len nad ich dverami svietilo malé svetielko ako Edisonov strážnik. Ivan sa ešte raz pozrel na

hviezdy, a keď potom zaspával vo svojej chatke na poschodovej posteli, zdalo sa mu, že stúpa čoraz vyššie a letí.

Každé ráno sa Ivan tešil na večer, na chvíľku, keď cez ďalekohľad zazrie hviezdne mesto, plné zázrakov. Každú noc, spolu s hvezdárom, zaznamenával nové a nové údaje o živote hviezd, pričom ani nezbadal, že sa priblížil posledný deň pobytu v tábore.

Vtedy sa už neviditeľnou poštou presúvali lístky s adresami. Dievčatá si vymieňali korálky a sponky, schovávali si do pamätníčkov lístky z margarétok; ale iba tie, z ktorých pri veštení vyšlo, že ich niekto ľúbi.

Ivan si znova spomenul na Riu, hľadal ju medzi dievčatami, ale nemohol ju nájsť. Nevedel, aké má vlasy, akej farby má oči, akú má tvár. Vedel iba, že je veľmi krásna.

Zbadal ju až podvečer. Vyšla z lesa spomedzi strieborného papradia. V ruke mala kytičku iskerníkov. Chcel sa za ňou rozbehnúť, ale odrazu sa pri nej zjavili jej kamarát-

ky. Čosi si šepotali a po chvíli sa stratili vo svojej chatke.

Videl, že sa za nimi zatvorili dvere, a potom sa už díval iba na kytičku iskerníkov, ktorá sa ako slnko vynorila v otvorenom okne.

„Posledná noc,“ pomyslel si, a ako po ine večery pobral sa na kopec. Tam ešte skôr ako prišiel hviezdár, priložil oko k okuláru a v tej chvíli spozoroval na oblohe oslňujúci bod, ktorý sa zjavil medzi súhvezdím Herkula a Lýry.

„Hviezda! Narodila sa hviezda!“ šepol. „Ale aké ti dať meno? Áno, budeš sa volať Ria.“

Hneď nato zaznačil roztrasenou rukou novú hviezdu do hviezdnej mapy. Keď sa to dozvedel muž, rozbehol sa k telefónu, aby to zavolať na Lomnický štít. Ivan sa pobral do údolia, k tichému jazeru. Jeho hladina odrážala všetky hviezdy. Ivan ich chcel od radosti vyobjímať, a tak vošiel do vody. Hladina sa rozčerila, hviezdy tancovali vo vlnách. Ivan podišiel až k miestu, kde sa odrážala jeho hviezda Ria. Tam zastal a pokojne stál, až kým sa hladina neustálila. Svojej hviezdy sa dotýkal srdcom.

Ivan vyšiel z vody a mokrý od šťastia sa pobral do tábora. Zastal pred chatkou, v ktorej bývala Ria, a cez kľúčovú dierku zašepkal:

„Ria, darujem ti hviezdu! Narodila sa dnes v noci medzi súhvezdím Lýry a Herkula. Zapamätaj si to, Ria! Dnes v noci si vystúpila na hviezdne nebo.“

V tej chvíli bolo počuť, ako sa otvárajú zvedavé hlávky iskerníka. A v chatke sedela bez pohnutia Ria a jej tri kamarátky a všetky sa pozerali na kľúčovú dierku, na ten malilinký otvor, ktorým môže prekĺznuť láska.

Kráľ Matej vo Zvolene

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

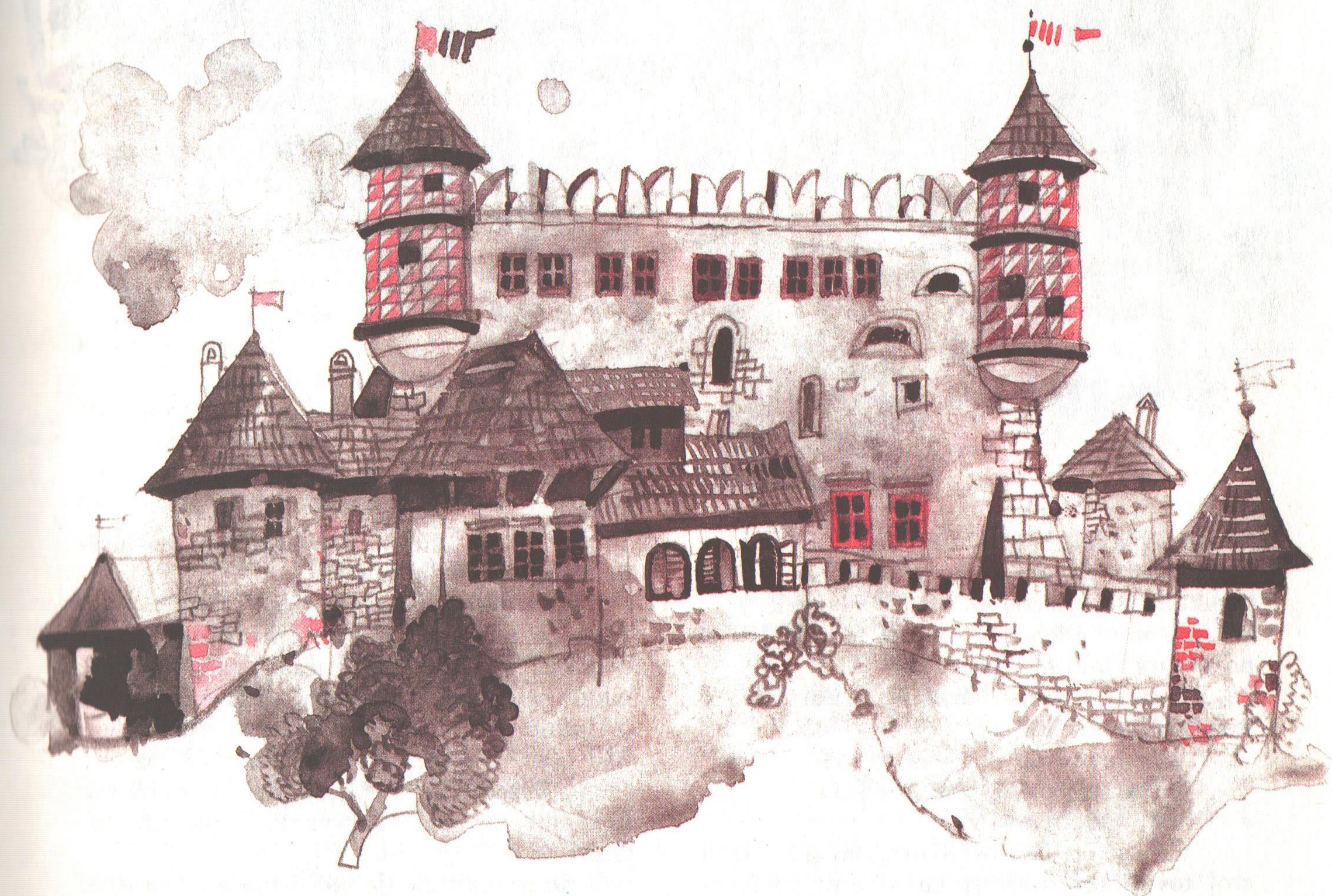
Príjemne sa býva kráľovi Matejovi vo Zvolenskom zámku. Svetlý, vzdušný, pohodlný zámok — čosi podobné vídal kráľ v Taliansku. Keď si vyjde na ochodzu, ozdobenú cimburím, ktoré vyzerá ako kamenné čipky, nevie sa vynadívať: na jednej strane slobodné kráľovské mesto Zvolen — šindľové strechy okolo podlhovastého námestia a krivolakých uličiek. Nie tak dávno ľahlo mesto popolom od huňadovského vojska, ale už je zasa na nohách a bzučí svojím pracovným životom. Na druhej strane od zámku vlnia sa hory, lesy, tie bližšie sýtozelené, tie vzdialenejšie sivomodré, až belasé, a pomedzi ne prebleskuje ligotavá stužka riečky Slatiny, ktorá sa kúsok ďalej vlieva do Hrona.

No ešte radšej ako do okolia hľadieva kráľ oblokom dolu na zámocké nádvorie, lemované ľahkými veselými arkádami. Obyčajne sa hmýri služobníctvom, vojakmi aj všelijakými putovníkmi, ktorých je v zámku vždy dosť. Najzaujímavejšie je, keď prikvitne dajaký igríc. Vtedy sa na nádvorí zhromaždí celý zámok, hlava na hlave — a predsa aké len vládne ticho! Zuní iba lutna a spolu s ňou igrícov hlas, ktorý spevavo vypráva hrdinský dej, najčastejšie príbehy neohrozeného Alexandra. Alebo keď zavítajú žobraví študenti, ktorí nielen spievajú, ale aj tancujú, aj šašovi-

ny vystrájajú, aj za ženy sa poobliekajú a predvádzajú všelijaké kúsky. Nádvorie sa zabáva a v duchu sa zabáva i kráľ. Pôvabné sú to spevy a hry, aj na potešenie, aj na zamyslenie, ale skutočný život je i tak úchvatnejší. Ktoráže báseň sa vyrovná povedzme tamtej dievčine v bielom oplecku, s dlhým vrkočom po prostriedku chrbta? Taký vrkoč má aj Dorotka z Očovej, Dorotka Holcová, ktorú kráľ pozná od minulej poľovačky... Alebo tamten mládenec, čo kotúľa pred se-

richtári s feruľou, iste zas dačo prosíť, alebo sa sťažovať, ako včera ten farár, vraj mu kostol vykradli a vraj to boli lúpežníci z istého zámku, pošuškáva sa, že z Víglašského... Zbojstvo sa veľmi rozmohlo, bolo by s tým dačo treba... Och, o koľko lepšie je tamtomu šuhajovi s kolesom, akiste sa s ním zberá na jarmok.

Zazvoní kráľ na komorníka a prikáže mu zavolať mládenca, čo si dolu na nádvorí oprel o stenu nové koleso. Komorník prekvapene

bou nové vozové koleso. Oprel si ho o stenu a vbehol do čeladnej, iste tam teraz špásuje s dievkami. A jeho tuhore čakajú rokovačky, štátnicke rozhovory, múdre a zdvorilé reči, pri ktorých sa inšie vraví a inšie myslí... Ej, umknúť tak aspoň na pol dňa! Od brány prichádza skupinka vyobliekaných sedliakov,

nadvihne obrvy: azda veličenstvo zabudlo, že v rytierskej sieni čaká už od včera posolstvo českých pánov? Ale neopováži sa ceknúť, pozná kráľovu prchkú náтуру. Tak sa len ukloní a odchádza vykonať rozkaz. O chvíľu sa vráti spolu s tým mládencom oblečeným do tmavých plátenných nohavíc a hrubej

konopnej koše. Pokloní sa šuhaj, z nohy na nohu prestupuje a v pomykove žmolí v rukách vyšedivený súkenný kalapček.

„Kto si, mládenec?“ spytuje sa kráľ, keď si ho najprv skúmavo premeral.

„Kolársky tovariš Bartoš, teda Bartolomej, vaša kráľovská jasnosť.“

„A kde pracuješ?“

„V kolárskej dielni majstra Jakuba — tu v zámku, prosím ponížene.“

„Tak vieš čo, Bartoš? Kupujem si od teba tvoj tovarišský odev spolu s tamtým kolesom,“ ukázal hlavou smerom na nádvorie.

„Hneď teraz, na tomto mieste. Komorník ti zaplatí a dá aj náhradné oblečenie. Ale pst, jazyk za zuby!“

Nenarátali by ste do dvadsať, a už uteká dolu k bráne kolársky tovariš a kotúľa pred sebou nové vozové koleso.

„Cestu pre kráľovské koleso!“ volá smiešnym piskľavým hlasom.

Všetko mu odskakuje z cesty. Ešte aj dráb s halapartňou, čo drží stráž pri bráne, ustúpi o krôčik, aby ho koleso nezachytilo. A tak si nikto nevšimol, že tovariš má tvár veľmi podobnú kráľovej. Komuže by aj zišlo na um čosi také! Napokon, po čele sa mu rozsýpa štica a vyšedivený kalapček má nasadený tak frčkársky, že mu zakrýva ľavé oko aj kus tváre.

Koleso nadskakuje po hrboľatej prašnej ceste a tovariš si popri ňom tiež kedy-tedy poskočí. Veď aké svižné sú nohy, keď si človek obuje ľahučké krpce! Domčeky sú najprv nízke, s malými oblôčikmi, rukou dočiahneš na strechu. Ale tie na námestí sú už aj väčšie, aj vyššie, mešťania ringbürgeri sa v tom priam predstihujú.

Uprostred námestia chrám s dvoma nerovnakými vežami a úzkymi vysokými oblokmi, druhá najväčšia stavba starého Zvolena, ak nepočítame vzdialený Pustý hrad. Okolo kostola jarmočné stánky, jedny so strieškou, druhé bez striešky, niekde je tovar rozložený len tak po zemi, pestrie sa to, blingoce, štrngoce, rozvoniava: plátno aj súkno, kožušiny, čipky, stužky, gombíky, riad drevený, hlinený aj medený, zbrane, štíty, konské sedlá, brnenia, cudzozemské koreniny a domáci med, vajcia, maslo...

Kúpim Dorotke stužku do vrkoča, túto červenú s kvietkami, zišlo na um Matejovi. Vopchá ruku do vrečka ako na hotové, ale tam veru prázdno, ba ešte menej ako prázdno: diera, že sa mu cez ňu celá päst prehupla.

Nuž čo! zasmial sa. Predám koleso a kúpim stužku.

A už aj vykrikuje:

„Koleso na predaj! Celkom nové koleso! Kúpte si koleso!“

Ľudí plno. Aj sa pristavia, popozerajú, zišlo by sa koliesko, keby ho tak dal za mýtovnicu raže, alebo za jahniatko, alebo za drevené uhlie. Lenže on pýta peniaze, dva turáky, to je už horšie, o peniaz je veľmi ťažko.

„A nespustíš?“ pokúsil sa jeden chlap v plátenných nohaviciach, s vrkôčikmi-kečkami popri ušiach. „Keby si aspoň dačo...“

„Teda pol druha, a je tvoje,“ vraví Matej. „Skade si, otec?“

„Z Očovej, ak vieš, kde je to.“

„Pravdaže,“ potešil sa Matej. „Tam rastú švárne dievky — a zo všetkých najkrajšia u Holcov, Dorotka. Poznáš?“

„Že či! Dievka, akoby ju z vajička vylúpil,“ vraví chlap s kečkami. Potom sa nakloní a dodá pošepky: „Ale s tou si ty, bratku, pokoj daj, k tej už našiel cestu veľký pán.“

Matej sa pokúšal vyzvedieť, kto má byť ten veľký pán, ale Očován len hlavou pokrútil, že nemieni o tom pokračovať. Vytiahol spoza opaska dve mince, väčšiu a menšiu, a položil ich jednu po druhej Matejovi na dlaň. Nesti-

hol Matej dlaň zavrieť, keď v tom akási labisko chmat! Bolo po peniažkoch.

„Zlodej! Držte ho!“ vykrikol Matej a chcel pobehnúť, celý červený od hnevu. Ale nedalo sa, ľudia všade ani maku. Mrvia sa, zvrátajú, rukami ukazujú, hlasy dovysoka vystrkujú, ktosi vyjajkne, ktosi sa zasmieje, hľadaj ihlu v kope sena!

„Trhový richtár! Kde je trhový richtár?“ kričí Matej a derie sa pomedzi ľudí. „Ukradli mi pol druha turáka.“

„Daj si pokoj s richtárom,“ pridržal ho za plece chlap, na prvý pohľad remeselník. „Ešte ťa priškripnú, že sa túlaš po jarmoku, keď máš byť v dielni.“

„Pol druha turáka, to sa ešte dá oželiť,“ vraví kupec, celý obložený kopijami a štítmí. „Mne nedávno zajali celú fúru, a vidíš, márne som sa žaloval, nič mi to nepomohlo.“

„Mal si si ísť hľadať fúru na Víglašský zámok,“ povedala žena v plachtičke.

Zastareli sa aj ďalší, rozhorčenie ich ovládlo. Hovorili jeden cez druhého, každý mal k tomu niečo, nevládali sa zdržať. Keď vezme dačo obyčajný človek, dajú mu odťať ruku, alebo ho aj obesia. Ale rytier Jodok... Pekný rytier! Zbojník je to, a nik mu neklepne po prstoch! Pred časom sa sťažovali naňho aj u kapitána Jiskru, a vidíte, nič! Vrana vrane oko nevykole!

Matej to všetko počuje. Prvý nával hnevu ustupuje a postupne sa mení na rozhodnutie. Bez slova sa pretisne cez jarmočný dav a strmým krokom sa poberá k zámku.

„Kdeže, kde, mladý?“ zastaví ho pri bráne dráb s halapartňou.

„Ale, pán vojak, či nevidíte, že som tunajší?“ povedal Matej svojou fistulou a ukázal rukou, akoby poháňal koleso.

„Ahá, to si ty s tým kolesom!“ spomenul si dráb. „No tak si bež!“

Matej vošiel do svojej komnaty a už vo dverách zhadzuje zo seba prestrojenie.

„Jazdecký odev a pol stotiny jazdy!“ vydáva jednoznačný rozkaz.

„Vaše veličenstvo, v rytierskej sieni čakajú posolstvá a vyslanci...“

„Nech len počkajú, aj zajtra je deň.“

Po skalnatej ceste uháňa smerom na východ päťdesiat jazdcov a medzi nimi kráľ. Pomedzi polia, no zväčša pomedzi horu, ktorá je ako stvorená na to, aby v nej striehli zbojníci. Beda kupcom, ktorých prepadnú v tejto tiesňave!

Už sa dá vidieť Víglašský zámok na vysokej ostrohe vysunutej z venca hôr. Ako sa len uzerá vo vodnom zrkadle, čo vzniklo zahataním riečky Slatiny. Veže a cimburia vystupujú zo zelene. Večná škoda nechávať takúto krásu rytierovi Jodokovi, aj keď platí za to pekné nájomné šesťtisíc zlatých...

Zámocká cesta stúpa strmo ako na strechu, i jazdecké kone sa pri nej zadychčia. A keď sa už vyškríabu k zámockej bráne, heroldova trúbka oznámi príchod vysokej návštevy.

Brána sa otvára. Hrdo hľadia zo stien anjouovské lalie, znamenie, že terajšiu podobu dali zámku uhorskí králi z rodu Anjou. Rytier Jodok sa ponížene klania, div že nebozkáva kopytá kráľovského koňa.

Kráľ ani nezostúpi zo sedla, neodpovie na zdvorilé uvítanie, iba prerečie chladným hlasom:

„Sú na teba ponosy, rytier Jodok. Zbíjaš a okrádaš cudzích aj-svojich.“

Jodok vystrúhol zarmútenú tvár.

„Ohováračky, veličenstvo. Závist.“

„To sa hneď uvidí. Otvor pivnice, komory, truhlice, kasne, pokladnice. Vlastne, ani nemusíš, otvoríme si ich sami.“

Rozbehli sa vojaci po zámku a o chvíľu začali vyvliekať na nádvorie baly súkna a plátna, hodváby, brokáty, zlatohlavy, monštrancie, ba i dva zvony. Lahko im bolo, keď im samo služobníctvo prezrádzalo panské skrýše.

„To je z ktorého kostola?“ ukázal kráľ na nevelký zvon, puknutý po celej dĺžke. Zrejme praskol pri páde z veže.

Jodok videl, že tajiť už nemá zmyslu.

„Neviem naisto, veličenstvo, či z čerínskeho... či z dobronivského...“

Prišiel vojak so striebornými svietnikmi.

„Dovoľte mi prehovoriť, najjasnejší kráľ.“

„Hovor.“

„Som zo Slatiny, najjasnejší kráľ, a tak viem: tieto svietniky sú z tamojšieho kostola, aj tento pozlátený kalich. V Slatine už vyše roka používajú len drevený.“

Vojak zložil veci na kopu uprostred nádvočia, zasalutoval a odišiel.

Jodok stál so sklonenou hlavou. Nie že by sa hanbil, veď lúpežami sa vtedy zapodievali mnohí hradní páni, aj šášovský napríklad... Nepoznal Jodok hanbu, bol z toho druhu ľudí, z toho najhoršieho druhu. Ani zbíjať sa nehanbil, ani plášť prevracať sa nehanbil, podľa toho, ako dúchal vietor. Raz bol na strane malinkého kráľa Ladislava Pohrobka, potom na strane Huňadyho proti Ladislavovi Pohrobkovi, znova za kráľa a kapitána Jiskru, potom za Fridricha Rakúskeho... no a na tento čas je človekom kráľa Mateja. Prikláňa sa Jodok raz sem, raz ta, a zakaždým mu z toho vyplynie dajaký osoh. Nehanbí sa on veru, ani sa mu v očiach nezohne, svoju pokoru iba hrá. Bojí sa totiž veľmi-preveľmi, aby mu kráľ po tomto zistení neodňal prenájom Víglašského zámku. Toho jediného sa Jodok bojí, preto strúha skrúsenú tvár.

„Všetky ukradnuté veci prinavrátiš, komu si ich vzal,“ vyslovil kráľ ortiel. „A už nikdy, rytier Jodok, už nikdy sa nedotkni cudzieho majetku, lebo ťa vyprášim z tohto tvojho zbojníckeho hniezda!“

Jodok naozaj ponavracal, čo vedel, čo mal a čo mohol, najmä kostoly dostali naspäť svoje vzácne predmety. Ale na Víglaši už aj tak neobstál. Keď mu vypršala lehota, kráľ Matej mu Víglašský zámok odobral a ponechal si ho pre seba ako kráľovský poľovnícky zámok.

Aspoň budem mať odtiaľto bližšie k Dorotke, pomyslel si s potešením.

Od tých čias sa kráľ Matej často zdržiaval na Víglašskom zámku.

V zajatí smaragdového oblaku

Havária

Vrtuľník pristál na okraji tábora. Pochybovačné poznámky, ktoré Daru, Marcela i mňa sprevádzali od včerajšieho večera, umĺkli, akoby ich odvíal vír vzduchu, bičujúci steny stanov. Pilot, šlachovitý a opálený mladý muž, si nás zvysoka premeral.

„Vy ste zrejme tí traja mudrci, kvôli ktorým mám dnes mimoriadny letový deň,“ povedal s netajenou mrzutosťou.

Marcel prikývol a napodobil ho:

„A vy ste zrejme ten šofér, kvôli ktorému sa nemôžeme vyhovárať na dlhotrvajúcu cestu.“

Pilot pootvoril ústa, zatvoril ich, zažmurkal. Potom sa zasmial a vystrel k nemu dľaň. „Volám sa Osvald. Nehnevaj sa, že sa k vám nesprávam ako k váženej delegácii. Mal som mať dnes voľno a tešil som sa na plaváreň.“

„Bude to veľmi kolísat?“ zaujímala sa Dara. Ani neskrývala úzkosť. Ráno sa priznala, že ešte nikdy neletela a navyše trpí závratmi z výšok.

„Pohovieš si ako v perinke,“ uspokojoval ju pilot Osvald. Pri pohľade na túto roztrasenú šiestačku

by sa musel smiať aj človek s rozboľaveným zubom. „O hodinu zasa vykročíš po pevnej zemi.“

„Lenže za tú hodinu...“ zošúverila tvár do zmučenej grimasy.

„Tak sa vzuž, baba jedna!“ zašomral Marcel. „Predstavuj si, že ti akademici ponúknu horu zmrzliny!“

Každý v tábore „géniov“ vie, že Darina starostlivá mama prikázala vedúcim prísne kontrolovať, či sa jej jediná dcéra neoddáva častému hltaniu tejto lahôdky. Dara sa blažene zatvárala; nemusíme ju teda násilím strkať do kabíny, ako sme sa potajme dohovorili s Marcelom.

Štvrtým pasažierom vrtuľníka bola Marianna. Po telegrafickom pozvaní z akadémie vied vedúci tábora rozhodol prideliť nám pedagogický sprievod. „Je celkom znesiteľná, hoci je vedúca,“ povedal o nej Marcel. „Nechápem iba, ako sa môže taká skvelá osoba zamilovať do starých črepov.“ Marianna študuje archeológiu a zostáva záhadou, prečo trávi prázdniny medzi budúciimi matematikmi.

Pozeral som cez oblok kabíny na zmenšujúce sa postavičky uprostred tábora, na stužku cesty, hadiacu sa medzi vrchmi. Pred dvoma týždňami

mi nás po nej priviezol autobus, o päť dní odvezie domov — aby nám zostali len spomienky na výlety, kúpanie, športové súťaže a večerné škriepky.

„Čo sa vlastne od nás chcú dozvedieť?“ povedal vtom Marcel. „Vzorec pre výpočet plochy štvrtého rozmeru telesa?“ uškeril sa.

Dal som prednosť pozorovaniu krajiny. S Marcelom je vždy ťažká reč; ak s ním človek súhlasí, zlostí sa, že partner „dostatočne neuvažuje“, ak odporuje, pohrdavo vyhlási, že partner „uvažuje nedostatočne“.

Vtedy som ho zazrel. Hoci som si ho včera ráno nevnímal, vedel som celkom jasne, že je to oblak, ktorý zaujal Marcela. Letel po bezoblačnej oblohe, smaragdovo zelený, podobný neforemnému kúsku morskkej huby. Musel sa približovať ohromnou rýchlosťou. Narastal, menil sa na trbietavý meteor, na ligotavú skalu, posiatu tmavými otvormi jaskýň.

Začul som Osvalda: „Veža, Veža, tu Krahulec 11. Niečo mi ruší goniometer. Opakujem, niečo mi ruší goniometer...“

Obrátil sa od riadenia. Svaly na líkach mal napnuté, na sluchách mu vystúpili hrubé žily. „Načisto sa

zbláznili,“ usiloval sa hovoriť pokojne. „Ani veža sa neozýva. Pristane-me... Pevne sa pripútajte!“ Ručičky na prístrojovej doske splašene poskakovali, niektoré sa rýchlo otáčali.

„Vyhňte sa mu predsa!“ skričal som. Smaragdové teleso, od vrtuľníka vzdialené sotva sto metrov, zastrela oblohu z mojej strany. Vrtuľník sa naklonil do obrátky. Nepripútanú Mariannu, ktorá vstala, aby pomohla vzlykajúcej Dare, odhodilo k stene. Ešte som si stačil všimnúť, ako Marcel bez strachu, viac nedôverčivo, krúti hlavou a nečujne pohybuje perami.

Denné svetlo v kabíne stemnelo, hukot vrtule umĺkol. Dvere i sklo oblokov zapraskali a dovnútra sa ako prúd vody vovalila zelená masa, pripomínajúca husté bahno. Celkom nás zaplavila. Stratil som vedomie.

Precitol som, líca ma štípali. Ležal som na akomsi lôžku bez prikrývky a vankúša a Osvald, sediaci na kraji, mi ľahučko dlaňou udieral po lícach.

„No sláva!“ povedal uľahčene. „Posledný spiaci v tomto kráľovstve už žmurká. Takže najhoršie máme za sebou.“

„Veď sme zhavarovali, nie?“ odvážil som sa otvoriť ústa. Stále som mal pocit, že mi ich zapchá tá odporná zelená masa, ktorá nás pohltila.

Osvald pokrčil plecami.

„Havarovali, ale podozrivo mätko. Aj záchranná služba zasiahla akosi rýchlo. Nieкто sa postaral, aby sme si tu oddýchli a prebudili sa. Iba tebe, Ivan, bolo treba trochu pomôcť.“

Zazrel som na Daru a Mariannu; iste ma pokladajú za vydeseného nerváka! Ale nevšimli si ma.

S Marcelom obchádzali okolo stien zo striebrišného kovu.

„Nevodivý,“ povedal Marcel. Dotkol som sa steny pri lôžku. Dlaň mi hriala vlastná telesná teplota.

„Kde to sme?“

Osvald sa usiloval tváriť bezstarostne. Darilo sa mu to menej než za kormidlom vrtuľníka. „Vie iba ten, čo nás tu uložil. Pokiaľ sme sa, pravda, sem nedostali bez vlastného vedomia, čo pokladám za vylúčenie.“

Marcel zdvihol ukazovák.

„Nič nie je vylúčené, čo nie je overené. Overiť si to však môžeme, len keď sa dostaneme z tohto väzenia. Čo keby ste prestali posedávať ako kopy nešťastia, a hľadali východ?“

Osvald zašomral, že môj kamarát je primladý na komandovanie, ale počúvol a začal si prezeráť steny. Urobil som ako on. No čo ako pozorne som skúmal centimeter po centimetri, nezazrel som ani trhlinku. Miestnosť, veľká ako telocvičňa, s jediným zariadením — piatimi lôžkami — vyzerala ako odliata z obrovského kusa kovu.

Zrazu Dara tlmene vykričala. Pod tlakom jej ruky sa časť steny odchýlila. Skôr ako dievča stačilo vyjsť, Marianna ju zadržala a opatrne vyzrela von. Potom naznačila, aby sme pristúpili k otvoru.

Priestor pred nami sa vlnil v mäkkom ružovom svetle. Do nedohľadna sa rozprestierala smaragdovo-zelená rovina. Celkom blízko z nej vyrastala pologuľa vyššia ako desaťposchodový vežiak. Zo skla? Rozoznal som v nej točité schody, šachty výtahov, stroje.

„Keď sa objaví kapitán Nemo, prebudte ma!“ zašomral Marcel.

V pologuli sa mihali svetlá.

(Pokračovanie)

Píše JOZEF REPKO
ILUSTRUJE PETER KLÚČIK

Najmocnejší zo všetkých

MÁRIA PROHÁCKOVÁ

Kúpал sa raz čarodejník v rieke. Odrazu zbadal topiacu sa myš. Keďže sa mu jej ulútosť, vytiahol ju z vody. V tej chvíli sa myš premenila na krásne dievča.

„Keď si taká pekná,“ radí jej čarodejník, „vydaj sa za slnko.“

„Kdeže,“ odvetila dievčina, „slnko nemá nohy, len horiace ruky. Okrem toho celý deň chodí okolo sveta a na noc sa stratí.“

„Lenže je najmocnejšie!“ namietol čarodejník.

„Nie, nie som najmocnejšie,“ prerušilo ho vtom slnko. „Mračno je mocnejšie. Ak sa mu zažiada, zatieni ma.“

„Teda dobre,“ povedal čarodejník, „vydaj sa za mračno.“

„Mračno je čierne a plné vody,“ namietla zasa dievčina. „Čoho sa dotkne, všetko zostane mokré.“

„Ale je najmocnejšie!“ odvetil čarodejník.

„Nie, nie som najmocnejšie,“ prerušilo ho mračno. „Vietor je mocnejší. Ak sa mu zažiada, môže ma odviať, kam chce.“

„Teda sa vydáš za vietor!“ povedal čarodejník dievčine.

„Stále za ničím lieta, obťažuje ľudí, spustoší a vysuší všetko, čoho sa len dotkne,“ vraví dievčina. „Nevydám sa za ň.“

„Ale je najmocnejší,“ zahriakol čarodejník dievčinu.

„Kdeže,“ ozval sa vtom vietor. „Vrch je mocnejší. Keď doň narazím, rozplyniem sa.“

„Tak sa vydáš za vrch!“

„A veru nie,“ odvetila dievčina. „Vrch je iba kameň, skaly a krianky.“

„Ale je najmocnejší!“ povedal čarodejník.

„Nie, nie som najmocnejší,“ ozval sa vtom vrch. „Najmocnejší je myšiak. Keď ma začne podryvať, rozsypem sa.“

„Tak sa teda vydaj za myšiaka,“ povedal čarodejník.

„Rada,“ odvetila na to dievčina a usmiala sa na myšiaka.

Vtedy čarodejník premenil dievčinu opäť na myšku a tá podľho aj s milovaným myšiakom do poľa.

Babie leto

MILAN RÚFUS

„Čo sa to robí? Ocko, čo to dneska vo vzduchu lieta? Celá záhrada je toho plná...“
„To jeseň do orieška Popoluškine šaty ukladá.“

Vydáva sa nám za bieleho princa.

V noci jej vije venček na hlavu pážatko mráz. A slnko — zlatá minca, jej rozsvetuje cez deň výbavu.

Už jej ju znáša zo všetkých strán sveta nehlučný vánok, tichá tieseň v ňom.

Teraz už vieš, čo tam hore lieta? Čie sú to vlákna v nebi jesennom?“

Svietiaca ryba

Tmavé bolo more.
Svitalo len hore.

Jedna rybka zvedavá
na hladinu vypláva.

Čo to môže byť?
Ach, mesačný svit...

Napila sa mesiaca
a teraz je svietiaca.

Lúčny taxík

Lúčny koník
vezie lienku,

sedí za ním
na lupienku.

Od kamienka
ku kamienku

vezie lienku
Apolienku.

Dáždniktrávka

Pršalo — a trpaslík
stal si v lese pod dáždnik.

Kde sa v lese dáždnik vzal?
Rovno z machu vyrastal.

Nezmokla mu v daždi hlávka
Bol to dáždnik-muchotrávka,

dáždniktrávka!

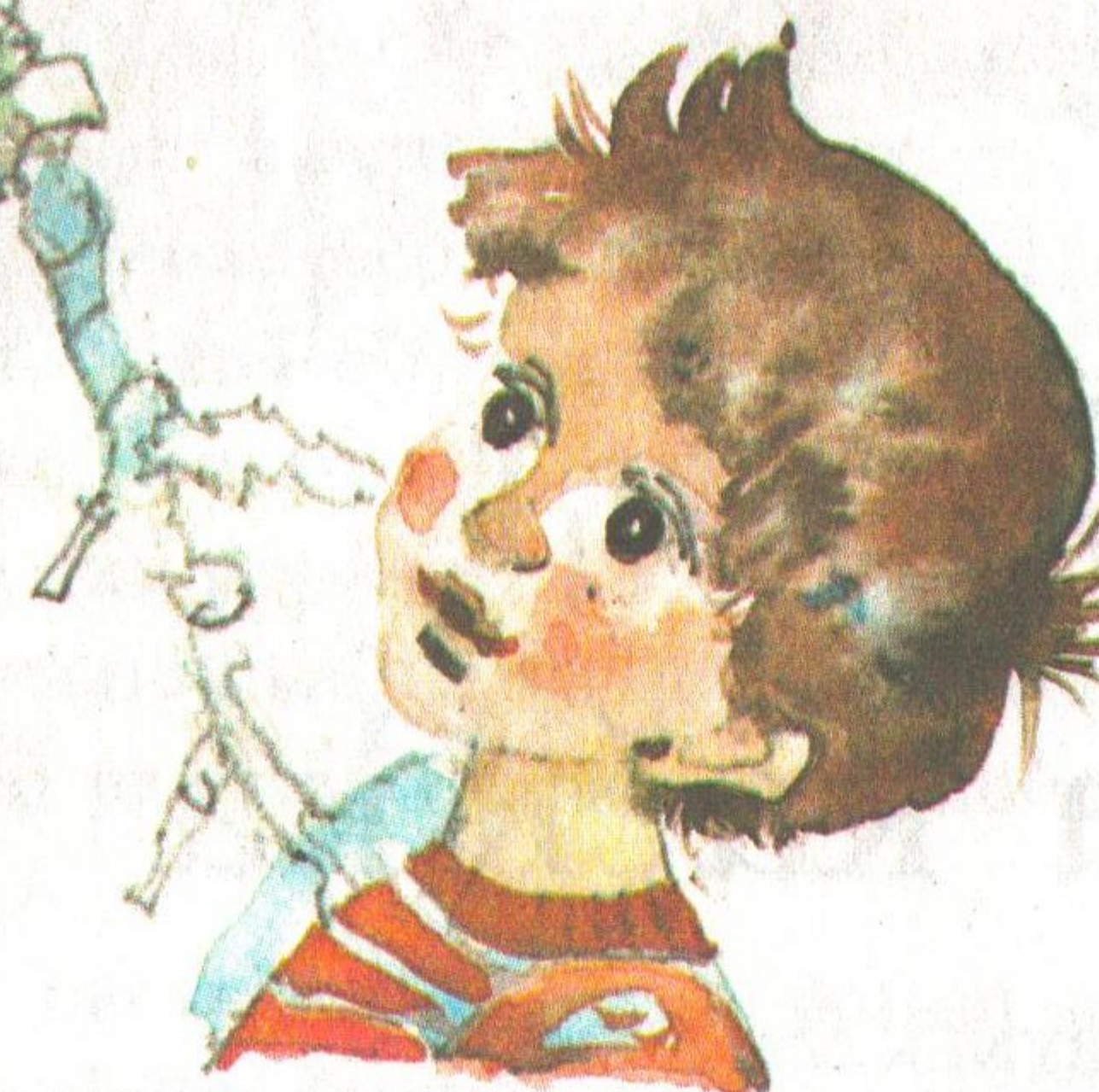

Krkavec

Krkavec kráka
krá-krá-krá,
aký je veľký krásavec.

Krkavec,
to je istá vec,

ty si len
krá-krá-krákavec!

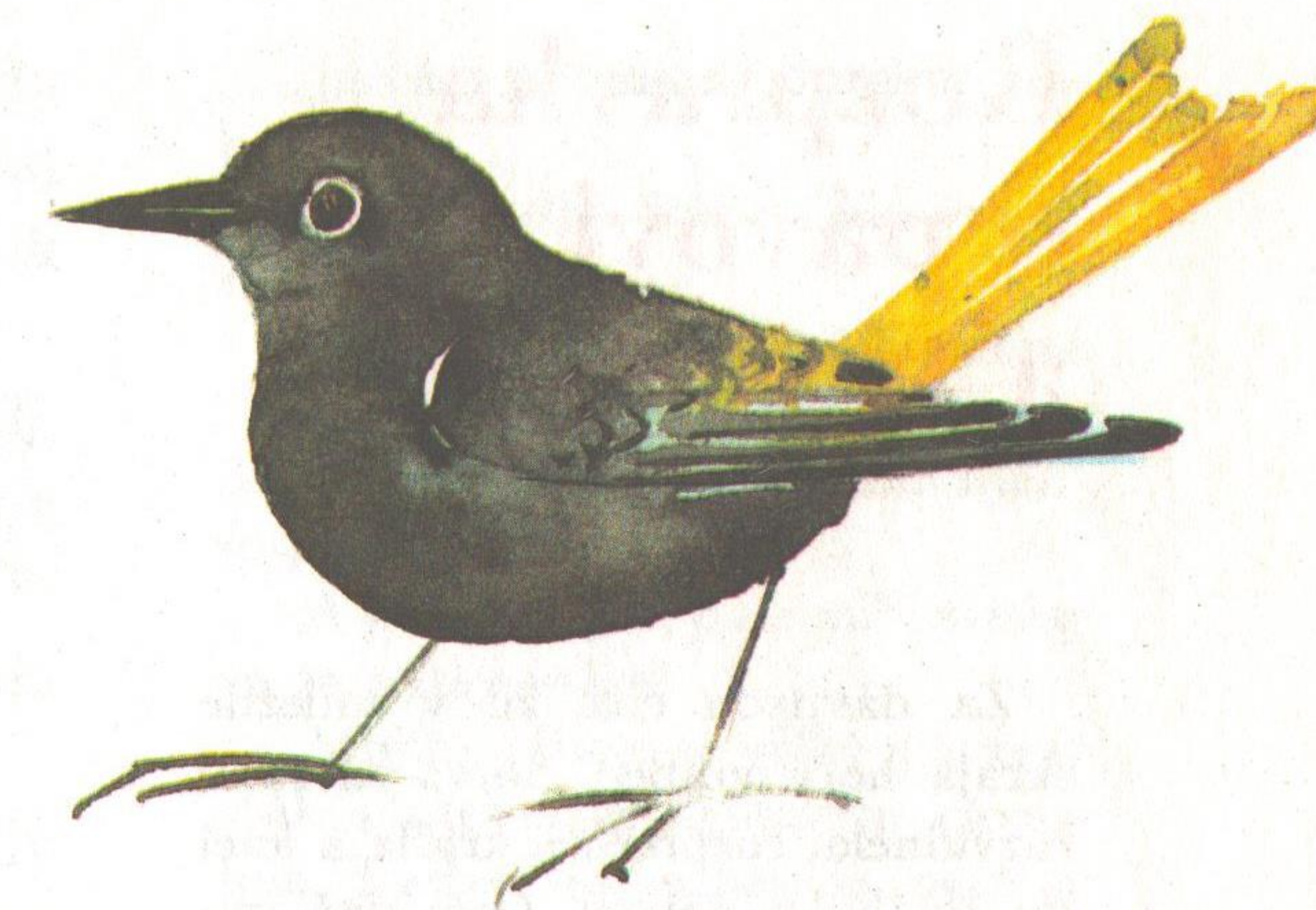
Vtáčik- ceruzkáčik

Čože je to tuná
za vtáčika?

Ceruzku má miesto
zobáčika.

Nevie spievať
pesničky.

Tak len kreslí
na kričky.

Básničkový drozd

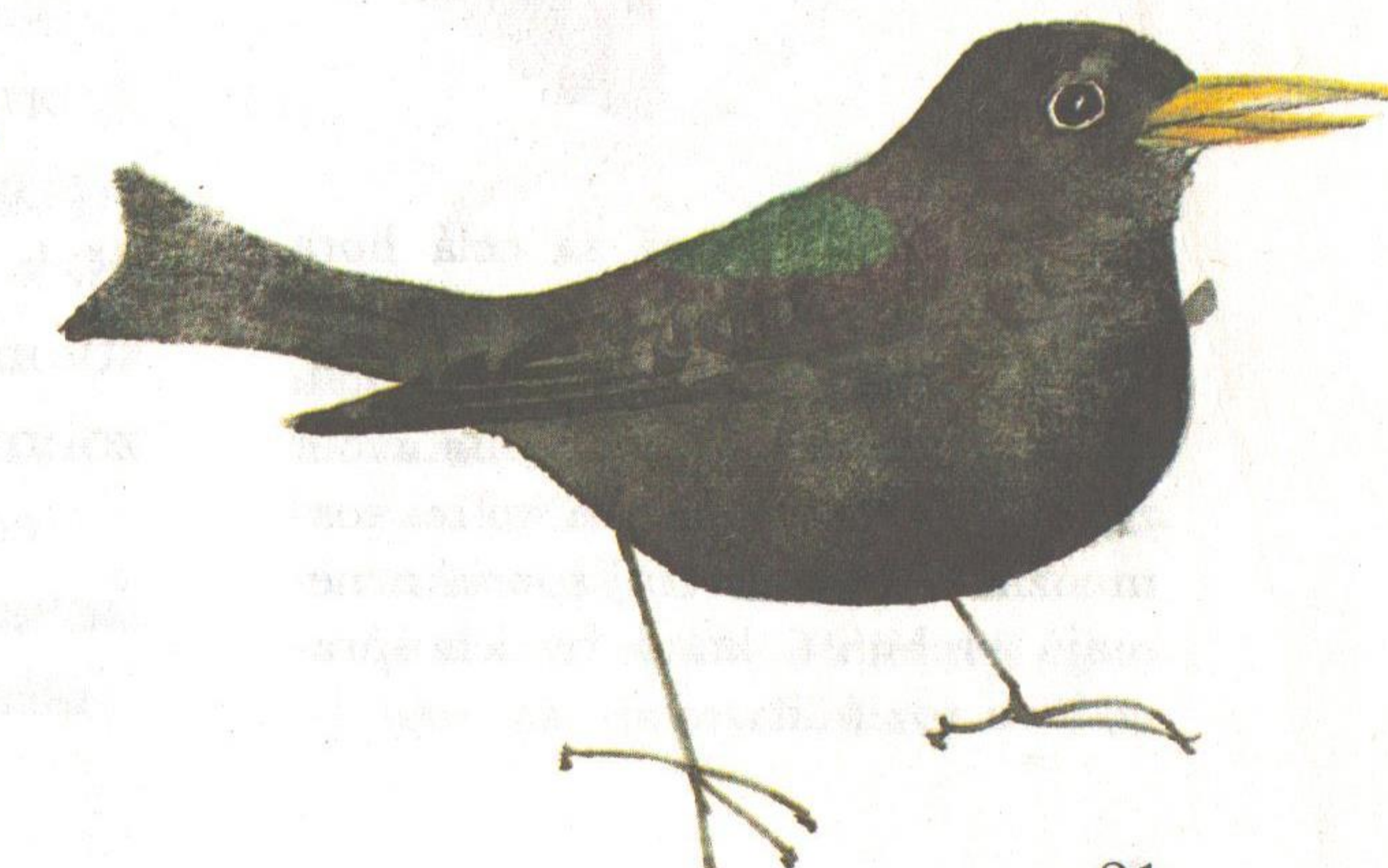
Drozd
má žltý chvost

a čierny zobáčik.

Ak sa ti to nepáči,
obráť to a máš to naopak.

Ale to už nie je
taký pekný
vymyslený vták.

Veru tak.

Rozprávka o pávovi a vrabcovi

Za dávnych čias žil v hniezde skraja hory vrabec. Sotva sa ráno rozvidnelo, rozprestrel krídla a letel do služby k pávovi. Celý deň mu verne slúžil, zo široka-ďaleka znášal požíveň a iba podvečer sa vracal domov. Robieval to tak od nepamäti a nikdy si na nič neťažkal.

Ako tak raz zaránky letel k pávovi, zazrel na vysokom vrchu celé krdle vtákov. Boli tam vtáky veľké i malé, s mocnými peruťami a malými krídelkami, s chocholčkami i bez nich, vtáky-jarabáky s pestrým ligo-tavým perím i drobné vtáčence — hnedé či sivé sťa hrudka zeme. Štebotali, švitorili, hrkútali, čímča-

rovali a krákorili, až sa celá hora ozývala ich krikom. Vrabec zletel na najbližší konár a počúval. Vtáky sa radili, koho si spomedzi seba zvolíť za kráľa, lebo sa časom veľmi rozmnožili. Často sa vraj sporia a nemajú vrchnosť, ktorá by ich spravodlivo rozsúdila.

Žabiak a kačička

ZBYNĚK MALÍNSKÝ

Žabiačik z rybníka veľmi rád skákal. Natolko, že si vyskákaval meno Skokanček. Keď mamička niečo potrebovala, hneď sa ponúkol:

„Ja ti po to skočím.“

Alebo:

„Ocko, skočím ti po tabak do vodnej fajky, chceš?“

Najradšej však skákal do vody. Nacvičoval túto ťažkú športovú disciplínu na hrádzi pri hati. Šlo mu to už výborne, a preto by sa bol rád pred niekým pochválil. Na rybníku boli však len divé kačice, a tie nie sú práve najlepším obecnstvom. Ťúrajú vo vode a starajú sa iba o to, čo by kde zohnali do zobáka.

Jedného dňa však nastal na rybníku veľký rozruch. Prišli ľudia a začali chytať malé kačičky. Bol to zákerný prepád. Voda striekala, kačice mamy kričali a skrývali sa s káčatkami

mi do trstia. Ľuďom sa predsa len podarilo pochytať veľa káčat. Čo sa stalo potom, to nik nepredpokladal. Každému káčatku, ktoré chytili, navliekli na nohu strieborný prstienok a znova ho pustili na vodu.

Kto to mohol tušiť? Kačice potom ľutovali, že ušli, a nastrokovali nôžky turistom. Ale ani jedna už prstienok nedostala.

Raz popoludní Skokanček sedel pri hati, keď priplávalo malé žlté káčatko.

Postrášim ho, pomyslel si žabiačik a skočil do vody káčatku rovno za chvostíkom, len to tak žblnklo. Káčatko naľakane vykričlo a Skokanček sa chichotal, až sa zadúšal.

„Kde si sa tu vzal?“

„Skočil som z brehu,“ neprestal sa chichúňať Skokanček.

„Ty vieš ale skákať,“ povedalo káčatko uznanlivo.

„To nič nie je. Viem ešte všeličo iné,“ chvastal sa Skokanček a vyliezol na hať, odkiaľ ešte nikdy neskákal.

Skočil, dopadol na bruško, len to tak pleslo. Vyšiel na breh, oči vytreštené, bruško ako popálené.

„Veľmi ťa to bolí?“ spytovalo sa káčatko a mäkkým perím ho hladkalo po brušku. Bolo to zázračnejšie než akákoľvek hojivá masť.

Spriatelili sa. Skokanček nacvičoval skoky a potom ich predvádzal káčatku. Z brehu skákal štartovný skok, z lavičky odvážne salto vpred alebo vzad a iné. A káčatko len žaslo. Inokedy sa pretekali v plávaní. Žabiačik vždy vyhral, lebo plával prsia klasickým štýlom, dlhými tempami s mohutným odrazom nôh, a káčatko sa za ním len pomaly plačkalo.

Boli to krásne dni, no plynuli rýchlo ako voda v potoku. Z páperového káčatka vyrástla utešená kačička a zo Skokančeka skokan. V nohách mal silu, že by preskočil aj mlynára.

Jedného dňa čakal od rána na brehu. Keď sa konečne kačička zjavila, nebola sama. Plával za ňou káčer.

„Zoznámte sa,“ povedala. „Toto je môj kamarát skokan zelený.“

„Ahoj,“ povedal skokan.

Káčer ledabolo kývol hlavou a spýtal sa kačičky:

„Nejdeme sa opaľovať do trstia?“

„Počkaj, kačička, predvediem ti nový skok. Dvojité salto s obratom!“ zvolal skokan a teperil sa na najbližšiu lavičku.

„Ja vám poradím,“ ozval sa vrabec.

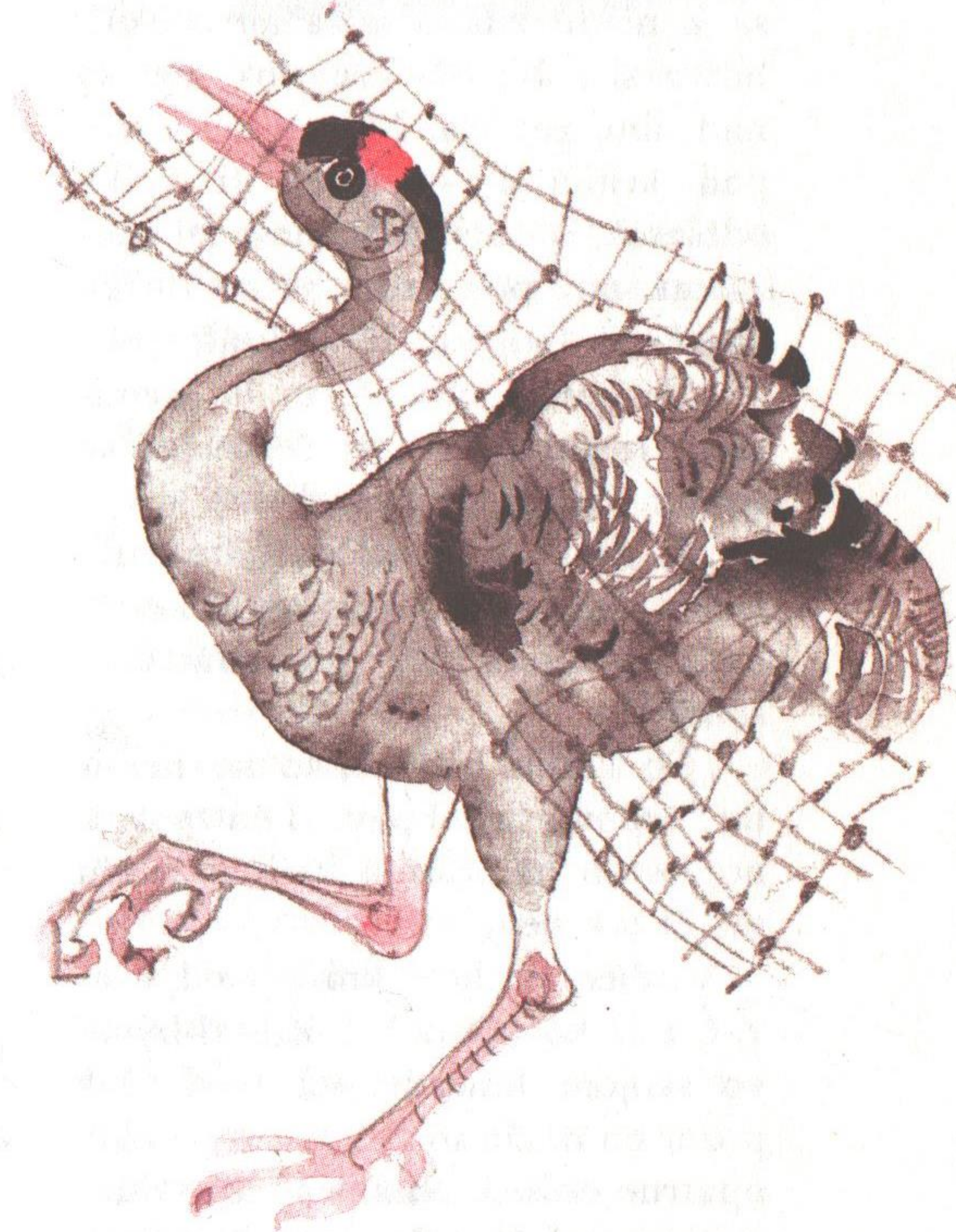
„Ak poradiš dobre, tak vprav!“ riekli vtáky.

„Zvoľte si za kráľa môjho pána. Služim mu už veľa rokov, nuž môžem povedať, že si vo všetkom múdro počína.“

„A kto je tvojím pánom?“ zvedavo sa pýtali vtáky.

„Mojím pánom je veľký a krásny vták s utešeným ligo-tavým chvostom. Keď si ho rozpestrie, perá sa mu na ňom jagajú sťa dúha. Má hrdú vznešenú chôdzu a na hlave vo dne v noci nosí peknú korunku.“

Keď vtáky počuli, akého krásneho, múdreho a vznešeného pána má vrabec, jednohlasne si ho zvolili za kráľa a zaraz mu to išli oznámiť.

Nový vtáčí kráľ sa hneď ujal vlády a ustanovil si kráľovských po-bočníkov, dvoranov a veľmožov. Za vezíra určil svojho oddaného služobníka vrabca.

Vrabec aj teraz chodieval k pávovi ako za dávnych čias — ráno

priletel, večer odletel. Jedného dňa sa však veľmi oneskoril, márne ho páv netrpezlivo vyčkával. Zadychčane prišiel do služby až okolo popoludnia.

„Kde si bol tak dlho?“ vyčítavo sa spýtal páv.

„Ó, slávny kráľ,“ odvetil vrabec, „videl som dnes niečo, čo ma veľmi znepokojilo.“

„Čo si videl, vezír? Čo ťa znepokojilo? Vrav!“ vyzvedal sa páv.

„Videl som, ó, slávny kráľ,“ povedal vrabec, „muža so sieťou. Nastražil ju rovno pod stromom, na ktorom oddávna hniezdim. Do prstriedku nasypal zrno a potom striehol na korisť. Práve v tej chvíli letel tadiaľ žeriav so svojou manželkou. Keď na zemi zazreli zrno, strmhlav sa k nemu zniesli a začali zobkať. Sotva si zobli pár zrníčok, sieť sa nad nimi zavrela. Márne bili a trepali krídlami — lovec si vtáky odniesol. Dlho som sa nevedel spamätať, nuž preto som sa do služby oneskoril. Odpusť mi, ó, kráľ!“

„Čo komu súdené, to ho neminie,“ riekol páv. „Aj žeriavom sa splnilo, čo im určila sudba.“

„Ja sa však odtiaľ odšťahujem!“ zvolal vrabec. „Nebudem hniezdiť na strome, pod ktorým na mňa číha smrť!“

„Čo komu súdené, to ho neminie,“ znovu riekol páv. „Len spokojne zostaň na starom bydle. Osudu tak či tak neujdeš!“

Vrabec nechcel kráľovi odporovať, nuž ho poslúchol. Zostal bývať vo svojom hniezde, dával si však pozor na muža so sieťou a zrno vždy opatrne obišiel. Naďalej verne slúžil pánovi, deň čo deň mu nosil poživenu a čerstvú vodu z blízkeho prameňa.

Ako si tak raz sedel na konári, začul pod stromom zvučnú a krik. Klbčili sa tam dva vrabčiaci. Musím ich rozsúdiť, pomyslel si vrabec, veď som kráľov vezír. Aj mne prislúcha prisudzovať poddaným právo

Ale kačička už plávala za káčerom. Iba obrátila hlavu a zavolala:

„Inokedy, Skokanček, inokedy!“

Celé dni vysedával potom Skokan na brehu, ale kačička neprichádzala.

Až raz ju znovu zazrel; nafúkaný káčer krúžil okolo nej, vrtel chvostom, perie na hlave sa mu ježilo a niečo kvákal. Potom pchal zobák do vody, striekal, nadvihoval sa a šuchoril si perie. Cirkusant jeden!

Isto si kačičku nahovára, hŕtal skokan. A bolo to veru tak, lebo káčer zrazu povedal piskľavým hlasom:

„Kačička, vymeňme si prstienky.“

Kačička si zvliekla strieborný prstienok, káčer si zvliekol svoj strieborný prstienok a vymenili si ich. Skokan nechcel veriť vlastným očiam, darmo ich doširoka vyplieštal. Kačička sa s káčerom naozaj zasnúbila.

Skokan ich potom vídaval, ako spolu plávajú po rybníku, a zakaždým ho to poriadne napálilo. Prestal skákať a namiesto toho sa zdokonaľoval v potápaní, aby kačičku radšej ani nevidel.

„Je načase, aby sme mali svadbu,“ povedal raz káčer.

„Svadba môže byť hoci hneď,“ privolila kačička, „veď prstienky už máme.“

„Naozaj ho ešte máš? Nože mi ho ukáž,“ povedal káčer. Kačička mu ho chcela ukázať, ale na nôžke nemala nič.

Káčer sa nazlostil. „Bez prstienka svadba nebude!“ povedal a odplával.

Kačička bola z toho nešťastná a pustila sa po rybníku hľadať prstienok.

Skokan všetko pozoroval a mal velikánsku radosť, že zo svadby nebude nič. Dlho sa však netešil, keď videl, ako sa kačička trápi. Vzápätí sa rozhodol, že jej pomôže.

Ponáral sa od svitu do mrku, presnoril celé dno, vrtal sa v bahne, až prstienok našiel. Priniesol ho kačičke, a tak svadba predsa len bola.

Skokan zasa sedával sám, a nič ho netešilo. Nechcelo sa mu ani potápať, ani skákať.

Jedného dňa uvidel kačičku, ako pláva rovno k nemu, a za ňou sa kolíšu páperové klbôčka. Keď priplávala k brehu, pozdravila ho a povedala svojim káčatkám:

„Toto je strýko skokan. Nikto nevie tak krásne skákať ako on!“

„Ukáž nám to, strýko skokan!“ volali káčatká.

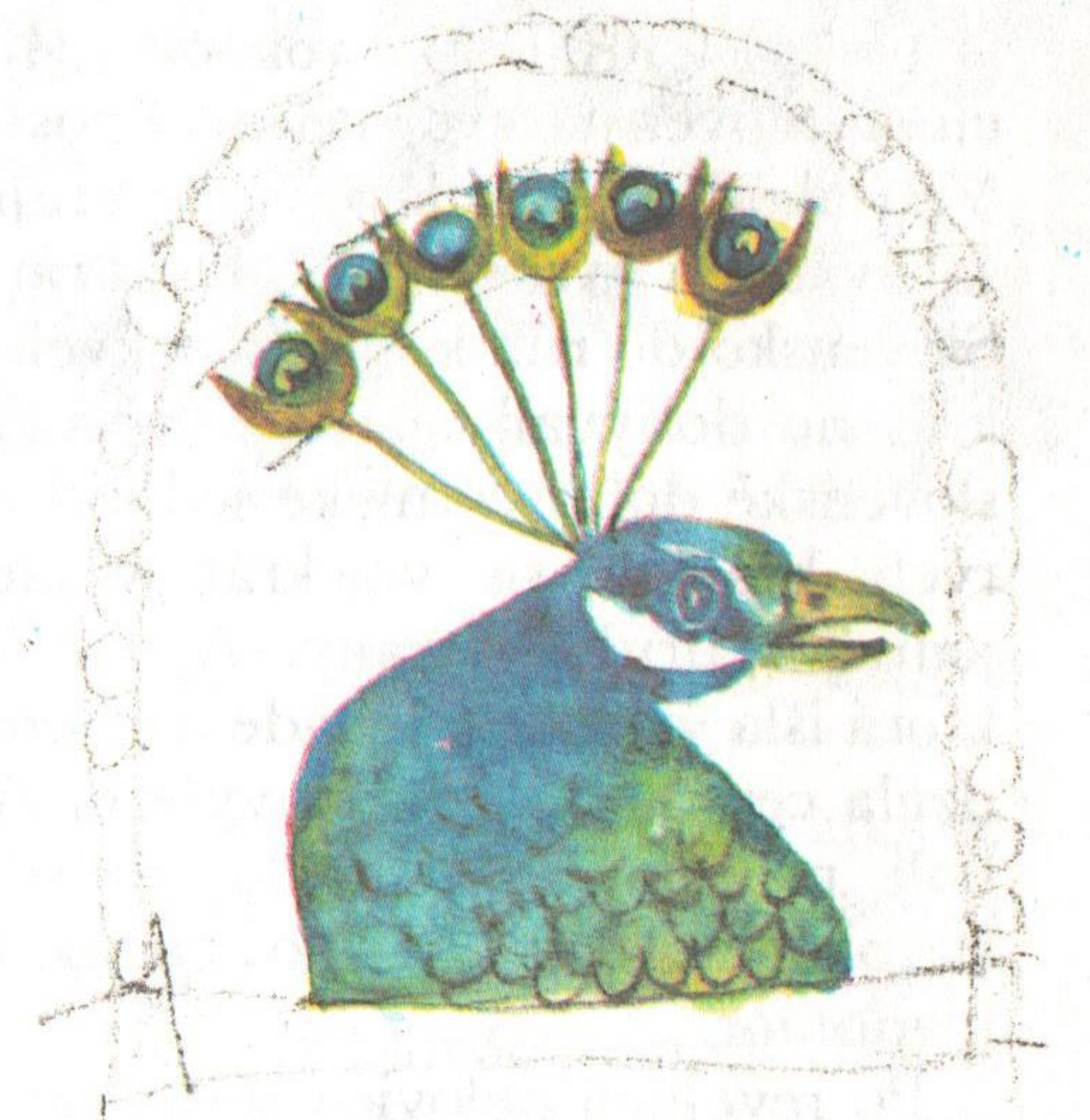
Skokan vyliezol na lavičku a skočil salto vpred. Potom predviedol salto vzad. A napokon skočil ten nový skok, dvojitý salto s obratom, ktorý ani kačka ešte nevidela.

Skokan skákal, káčatká džavotali, voda striekala, slniečko svietilo a na rybníku nastali znova krásne dni.

Prel. VIERA LORENCOVÁ

a rovnať ich spory. Zletel na zem k rozvadeným vrabčiakom, no sotva otvoril ústa, sieť sa zatiahla a viac mu nebolo pomoci.

Keď páv počul, čo sa jeho vezírovi prihodilo, zadumane pokyvkal hlavou a riekol:

„Život neistý je —
istý je len skon,
všetko, čo je živé —
skoná napokon.
Nerepci na osud,
že ti málo dal,
z vôle osudu vezírom
si sa stal.
Nuž z jeho rúk prijmi,
hoci ťa už niet,
aj smrť nečakanú —
nastraženú sieť.
Čo blčalo ohňom,
raz sa pominie,
z plameňa sa sadza
stane v komíne.
Všetko na tom svete
čaká premenu,
taký zákon vládne
nášmu plemenu.“

Z „Tisíc a jednej noci“
prerozprávala HANA FERKOVÁ

Slovensko na prahu moderného veku

Vojnové udalosti v rokoch 1848—49 zanechali Slovensko vo veľmi žalostnom stave. Veď ako ináč mohla vyzerat krajina, o ktorú sa zvädzali tvrdé boje? Dvakrát sa dostalo Slovensko do rúk kossuthovských vojsk, dvakrát ho dobývali rakúske vojská a s nimi aj slovenské dobrovoľnícke jednotky. V niektorých krajoch sa viackrát vymenili vojská jednej i druhej strany. Aj cárska armáda, ktorá išla viedenskej vláde na pomoc, prechádzala cez Slovensko. Navyše pred revolúciou boli na Slovensku ťažké roky neúrody a v rokoch 1852—54 ho zachvátil dokonca hladomor.

Po revolúcii polovica slovenského ľudu zostala naďalej v poddanstve. Nuž nie je div, že roľnícku chudobu zachvátila vystaňovalecká horúčka. Viedenská vláda a úrady sa však od začiatku preberania moci na Slovensku usilovali tvrdo potlačiť akúkoľvek nespokojnosť roľníkov. Ludovít Štúr o tom napísal: „*Biedny a mnohonásobne zubožený ľud priťahujú k robote a hrozne pokuty mu ukladajú, a keď sa niektorý z nich v týchto časoch, plných zmätkov a chudoby, opovážil niečo vína alebo pálenky predat, mäso sekat alebo niečo dreva z lesa priniesť, pokutujú ho pre najmenšie previnenie, často len pre niekoľko slov, kázu mu hneď po dvadsať, tridsať, štyridsať ranách vypáliť. Slovom, tak zaobchádzajú s ľudom, aby bol prinútený veriť, že staré mnohonásobne prekliate časy so svojimi mukami opäť sa navracajú.*“

Bachovský absolutizmus

Podľa ministra vnútra viedenskej vlády Alexandra Bacha pomenovali prvé desaťročie po revolúcii bachovským absolutizmom. Bolo to obdobie krutej policajnej vlády. Absolutizmus zrušil niektoré vymoženosti revolúcie, ako slobodu tlače, prejavu, volebné právo.

Pod policajný dozor sa dostali vodcovia českého i slovenského národného hnutia. Viedenská vláda urobila niektoré opatrenia, aby aspoň v hospodárskej oblasti vyšla v ústrety buržoázii a získala ju pre nastolený centralizmus (jedna ústredná vláda). Zrušila vnútorné colné hranice s Uhorskom. Podporovala rozšírenie železničnej a lodnej dopravy. Prudký rozvoj dopravy a priemyslu mal však pre rozvoj hospodárstva na Slovensku v niektorých smeroch nepriaznivý účinok. Zrušenie colných hraníc medzi Rakúskom a Uhorskom znamenalo, že rakúske výrobky vytlačili výrobky uhorské, teda aj slovenské. A tak napríklad na Slovensku začal upadať priemysel plátennícky a súkennícky. Ostatné odvetvia domáceho priemyslu (hrnčiarstvo, šindliarstvo, výroba dreveného poľnohospodárskeho náradia) sa ešte udržali.

Za Bachovho absolutizmu stala sa na Slovensku — rovnako ako v celej monarchii — úradnou rečou nemčina. Pri styku úradníkov s ľudom sa používala slovenčina. Slovenčina alebo čeština sa uvádza ako hlavný vyučovací jazyk na Slovensku na siedmich gymnáziách a na ďalších štyroch bola výpomocným vyučovacím jazykom. Ešte aj roku 1858 uvádza štatistika na území Slovenska dvadsaťpäť gymnázií, z nich bola čeština jedným z dvoch alebo troch vyučovacích jazykov na 8 ústavoch. Nebolo to málo, keď porovnáme, že Česi v tom čase nemali ani jedno české gymnázium. V Čechách z 22 gymnázií len na šiestich sa popri nemčine používala čeština ako jeden z dvoch vyučovacích jazykov. Ostatné gymnáziá boli čisto nemecké. Na Morave a v Sliezske sa na všetkých gymnáziách vyučovalo po nemecky. Maďari, napriek tomu, že boli „porazeným národom“, mali v tom čase 45 čisto maďarských gymnázií a ďalších 30 zmiešaných, kde

bola maďarčina jedným z vyučovacích jazykov.

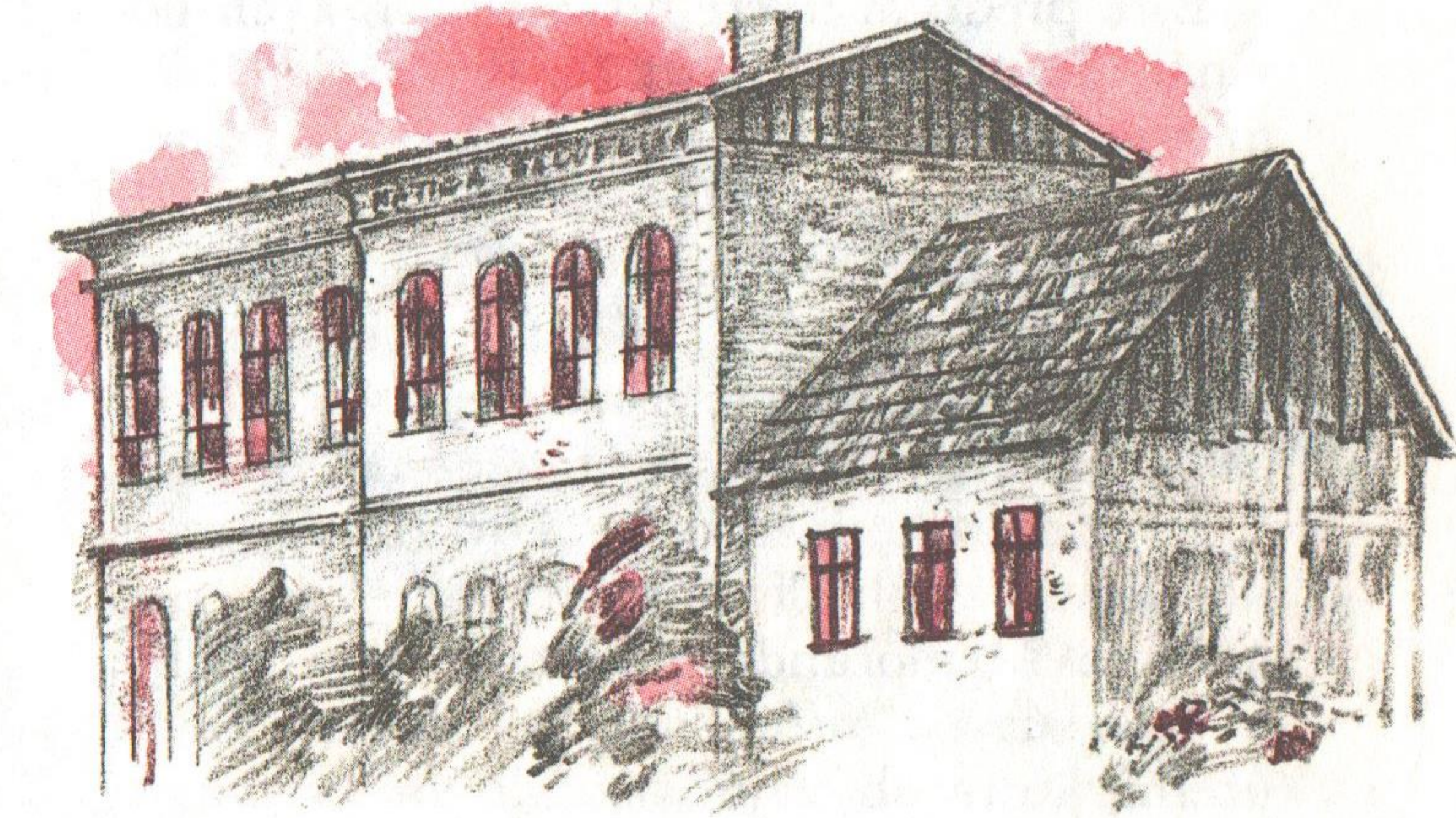
Výchova v ľudovom školstve bola za Bacha v podstate slovenská. Maďarizačný tlak sa podarilo potlačiť a germanizácia bola oproti iným národnostiam nepatrná. Neznamenalo to zabezpečenie jazykovej rovnoprávnosti Slovákov, ale zabránilo to výraznému odnárodňovaniu. Všetka moc patrila cisárovi Františkovi Jozefovi a jeho ministrom. Cisárske nariadenia mali platnosť zákona. Jedným takýmto nariadením z 1. novembra 1849 boli zrušené uhorské ministerstvá, snem a župná správa. Uhorsko sa stalo korunnou krajinou, ktorú spravovali vojenské úrady. Chorvátsko-Slavónsko, Vojvodinskí Srbi a Sedmohradsko boli z Uhorska vyčlenené, mali vlastnú politickú správu, ktorá podliehala priamo Viedni.

V Taliansku, ktorého časť patrila k Rakúsku, v tom čase mohutnelo národnooslobodzovacie hnutie proti rakúskym okupantom. Rakúska vláda utrpela hanebnú porážku od talianskeho národnooslobodzovacieho hnutia pri Magente (madžente) a Solferine v roku 1859 a tým Rakúsko stratilo Lombardsko. Absolutizmus v Rakúsku mal otrasenú pôdu pod nohami. Cisár hneď po týchto udalostiach prepúšťa ministra Bacha. Atmosféra diktatúry sa uvoľňuje a utláčané národy monarchie sa znovu dostávajú do pohybu. Bolo potrebné vykonať reformy, aby nedošlo k búrlivým udalostiam.

Národné hnutie na Slovensku

Po páde Bachovho absolutizmu roku 1860 znovu ožilo národné hnutie na Slovensku, ale nové reformy nezaručovali Slovákom právo na vlastný snem. O veciach Uhorska mal rozhodovať uhorský snem. Ibaže z 324 poslancov sa do uhorského snemu nedostal ani jeden slovenský zástupca.

Rozhľadenejším predstaviteľom slovenského národného hnutia bolo jasné, že ak sa bude vládnuť podľa novej ústavy, môžu sa v Uhorsku vytvoriť predpoklady pre slobod-

Prvá budova, v ktorej sídlila Matica Slovenská.

nejší rozvoj národného života. Ale to znamenalo, že v novej ústave, ktorú mal vypracovať snem, by mali byť zahrnuté národné práva Slovákov. Keďže však Slováci nemali vlastného zástupcu v sneme, ktorý by bol tieto veci presadzoval, bolo treba hľadať inú cestu ako presadiť slovenské požiadavky. Takto vznikol plán usporiadať podľa vzoru Rumunov a Srbov národné zhromaždenie, ktoré by schválilo národný program a dalo mu pečať celonárodného manifestu, t. j. slávnostného verejného vyhlásenia.

Národné zhromaždenie v Martine

Zorganizovanie národného zhromaždenia narážalo na veľké ťažkosti. Veľké problémy boli už s miestom jeho konania. Vo väčšine miest na Slovensku neboli totiž mestské a župné predstavenstvá priaznivo naklonené takému podujatiu. Voľba padla na Martin, kde predstavenstvo so zhromaždením vyjadrilo súhlas.

Národné zhromaždenie, ohlásené na 6. júna 1861, bolo najväčšou udalosťou v dovtedajších dejinách tohto mesta. S domácim obyvateľstvom a hosťami z bližších a vzdialenejších miest a dedín Slovenska zúčastnilo sa na ňom skoro šesťtisíc ľudí, ktorí sledovali rokovania o slovenských národných požiadavkách.

Ešte predtým uverejnili v slovenských novinách, ktoré mali názov Pešťbudínske vedomosti, hlavné body národného programu, ktorý vypracoval Štefan Marko. Návrh národného programu sa tým predostrel na celonárodnú diskúziu. Mestá, obce a jednotlivci mali zaslať svoje pripomienky a návrhy prípravnému výboru zhromaždenia.

Po poldruhadňovom rokovaní slovenskí národovci vyhlásili národný program pod názvom Memorandum národa slovenského. V jeho úvode zdôraznili, že Slováci sú na území, ktoré obývajú, pôvodnými obyvateľmi, pričom tisíc rokov od začlenenia do uhorského štátu sa zúčastňovali na hospodárskom a kultúrnom rozvoji krajiny a na jej obrane.

V prvom bode Memoranda vlastenci žiadali uznanie osobitosti slovenského národa a určitú mieru samosprávy v rámci slovenských žúp pod menom „Hornouhorské slovenské Okolie“. Zároveň vyhlásili, že sa tým nechcú oddeľovať od Uhorska. Chcú len na tomto území v úradoch, v školách a na súdoch svoju reč — slovenčinu. Ďalej chcú slobodne zakladať literárne, hospodárske a osvetové spolky, požadovali založenie slovenskej právnickej akadémie a katedry slovenskej reči a literatúry na peštianskej univerzite.

V závere Memoranda vyslovili spolupatričnosť so všetkými nemaďarskými národnosťami v Uhorsku v boji za národnú slobodu a občianske práva. Memorandum ani nežiadalo samostatný slovenský snem, ale iba zastúpenie Slovákov na uhorskom sneme. Takisto na rozdiel od mikulášskych Žiadostí slovenského národa nezdôrazňovalo ani sociálne potreby slovenského ľudu.

Slovenské vyslanstvo odovzdalo Memorandum dňa 27. júna 1861 podpredsedi uhorského snemu grófovi Kolomanovi Tiszovi. Dvadsať dní, ktoré uplynuli od Memorandového zhromaždenia, využili maďarské vládnuce kruhy a župné úrady na zorganizovanie protimemorandovej podpisovej akcie. Nakoniec snem o Memorande nerokoval,

pretože najprv tento problém odsúval, a neskôr — 22. augusta — prestal jestvovať. Panovník ho pre útoky voči jeho osobe a viedenskej vláde rozpustil.

Vyslanstvo s novým Memorandom, ktoré viedol banskobystrický biskup Štefan Moyses, významný národný buditeľ, išlo potom do Viedne, k cisárovi. Toto viedenské Memorandum bolo ešte podrobnejšie ako martincké. Napríklad podľa neho malo mať slovenské Okolie aj svoje hlavné mesto (Banskú Bystricu) a vlastný snem.

Uhorské vládnuce vrstvy i viedenský dvor vycítili v Memorande snahu vymaniť slovenský ľud spod ich nadvlády. Preto sa jedni aj druhí postavili proti nemu. Pritom viedenská vláda podľa hesla „Rozdeľuj a panuj!“ usilovala sa robiť zmierlivejšiu politiku voči nemaďarským národnosťami, aby držala na uzde maďarské opozičné sily. Takto si možno vysvetliť jej nové nariadenie o používaní reči národností pri nižšom úradovaní a v školách. Z Memorandových žiadostí viedenská vláda

splnila tak len tie, ktoré mali kultúrny charakter. Povolila založiť Maticu slovenskú a dve slovenské gymnáziá, osemtriedne v Revúcej (roku 1862) a štvortriedne v Martine (roku 1867). K nim pribudlo roku 1869 štvortriedne gymnázium v Kláštore pod Znievom.

Matica slovenská

Mimoriadne postavenie v slovenskom národnom živote dosiahla Matica slovenská. Dočasný prípravný výbor, ktorý vznikol na memorandovom zhromaždení v Martine, vypracoval návrh jej osnov. Už 1. augusta 1861 ich predložil na schválenie uhorskej miestodržiteľskej rade. Výbor zároveň zorganizoval rozsiahlu národnú zbierku, výsledkom ktorej bolo vyše 50 tisíc zlatých.

Na schválenie stanov Matice slovenskej čakali slovenskí národovci dva roky a až začiatkom augusta 1863, na tisíce výročie príchodu Konštantína a Metoda na Veľkú

Velkú starostlivosť venovala Matica aj vydávaniu kníh pre deti.

Moravu, mohol biskup Štefan Moyses otvoriť jej činnosť. Jedným z cieľov Matice slovenskej bolo upevňovať „jednotu milovníkov národa a života slovenského“, čo znamenalo predovšetkým rozvíjať slovenský národný život.

Osobitnú starostlivosť venovala Matica slovenská mládeži, ktorú finančne podporovala na štúdiách a vydávala pre ňu učebnice. Spolu so slovenskými gymnáziami zabezpečovala takto národnú výchovu. Udržiavala živé styky s predstaviteľmi kultúrnych ustanovizní ostatných slovenských národov, najmä s Maticou českou.

Úlohou Matice slovenskej sa stalo združovať slovenských kultúrnych, osvetových a vedeckých pracovníkov, podporovať rozvoj slovenskej literatúry a umenia, organizovať osvetovú činnosť, starať sa o rozvoj vzdelania slovenského ľudu a dvíhať jeho národné povedomie.

(Pokračovanie)

Napísal univ. prof. dr. JÁN HUČKO, DrSc.
ILUSTROVAL JOZEF CESNAK

Knižka, ktorá ťa poteší

Možno ste sa už aj vy niekedy hanbili za to, že sa vám ešte páčia rozprávky. Deti bývajú presvedčené, že byť dospelým znamená prestať veriť rozprávkam. Je to však inak: čím je človek múdrejší, tým lepšie chápe aj rozprávkovosť. Máte sa teda na čo tešiť. Iste si už teraz dokážete sami vymyslieť rozprávku; časom sa ju dokonca naučíte objavovať v každodennom živote. Národný umelec maliar Albín Brunovský vám môže byť v takomto „vynálezcovskom“ pohľade na svet príkladom. Je majstrom v objavovaní rozprávkovosti v celkom obyčajných veciach. Dokáže aj mrkvu či kukuricu namaľovať tak, aby vyzerala ako princezná. Odvtedy, čo poznám jeho obrázky so zeleninou — veď aj v Zelenej knihe rozprávok je misa s naukladanou zeleninou, čo dovedna vyzerá ako tvár — je mi vždy ľúto zahryznúť do mrkvy, lebo mi pripadá ako živá.

Ak sa však chce človek takto rozprávkovo pozeráť na svet, potrebuje k tomu ešte jednu vlastnosť: zmysel pre humor. Inak by nepochopil tú pôvabnosť mrkvy. A ako maliar by ju nezbadal. Albín Brunovský je jasnozrivý výmyselník: v jeho obrázkoch je úsmev prítomný vždy, hoci len v podtexte. Niet sa teda čo čudovať, že sa spriatelil s podobným výmyselníkom, básnikom Lubomírom Feldekom. Spoločne pre vás pripravili viacero knížiek, v ktorých si navzájom „prihrávali“ nápady — slovné i obrazné. Keď Feldek vymýšľal rozprávky, videl už určite v duchu Brunovského kresby a Brunovský sa tešil zo slovných prekvapení, ktoré mu básnik dožičil. Z Modrej i zo Zelenej knihy rozprá-

vok vidieť, ako sú títo dvaja muži s veľkou fantáziou dobre zohratí. Poznajú sa už od študentských čias, a hoci sa medzičasom stali päťdesiatnikmi, hravosť im zostala doteraz. Akoby im rozprávky predlžovali mladosť...

Okrem vynaliezavosti spája týchto dvoch autorov ešte jedna vlastnosť: hľadajú podnety v skutočnosti. Objavujú vzrušujúce v zdanlivej všednosti, v jednoduchosti. Veria, že schopnosť zázraku si nosí každý v sebe: stačí len dobre sa prizrieť a človek môže uvidieť a zažiť nevidané-neslýchané. Pravda, chce to aj veľkorysosť a odstup: pri takomto dobrodružnom spôsobe života, ktorý je veľkovýrobnou zážitkov, človek ľahko môže vstúpiť aj na neistú pôdu prekvapení a do neočakávaných situácií. Pri veľkom žartovaní, pri veľkej fantázii sa neraz dospeje až tak ďaleko, že čo nedôtklivejší sa môžu aj uraziť. Predstavte si, že by sa Feldekovi zdalo nedôstojné, že ho maliar namaľoval v šatách kráľovnej alebo s gramofónom v bruchu. To by sa povadili autori už v polovici práce na knihe a vy by ste sa jej vôbec nedočkali. No s Albínom Brunovským sa asi ťažko povedať: Keďže on celý svet vníma tak, ako to vidíte v jeho knižkách, je mu stále dobre. Je mu sveta žiť, ako sa vraví, s tými Brunovského očami. Aj zvonku vidieť, že sú nejaké zvláštne. Žiarivé, hlboké. Keď sa raz s ním osobne stretnete, uvidíte sami. V Bratislave chodí najmä od Hlbokkej, kde býva na Čapkovej ulici, k Vysokej škole výtvarných umení, kde je profesorom. Ak vás stretne, asi ho nespoznáte, lebo tie oči má síce výnimočné, ale ako poznávacie znamienko v dave na ulici je to málo. I tak sa vám však môže stať, že sa po takomto letnom stretnutí ocitnete v jeho kresbičke. Je ako rybár: loví tváre a podnety. Všetko si všíma. Aj vás. Hľadajte ho teda aj vy! Skúste nájsť v sebe ten jeho pohľad na svet. Pohľad, ktorý vidí strom zároveň v zime, v lete, jeseni i na jar.

HELENA DVOŘÁKOVÁ

Rozprávkový princ

Bol raz jeden princ, ktorý pochádzal z neveľkej slovenskej krajiny, zvanej v tých časoch a ešte dlho, dlho potom Horné Uhorsko. Náš slovenský princ nebol ako ostatní rozprávkoví princovia. Nepochádzal z kráľovského rodu a nenarodil sa v kráľovskom paláci a v hlavnom meste krajiny. Prišiel na svet v oveľa skromnejšom dome evanjelického farára v neveľkom slovenskom mestečku Slavošovce. Keď vyrástol na hodného mládenca, vybral sa do sveta na skusy. Avšak na rozdiel od rozprávkových princov nedostal na cestu kapsu dukátov a početnú družinu, ani naňho po návrate nečakal kráľovský trón a bohaté dedičstvo zlata, striebra, drahokamov. On sa vyberal do sveta s túžbou po vzdelaní a poznaní, jeho „kapsa“ bola plná lásky k rodnej zemi, k slovenskému ľudu a jeho materinskej reči.

No akýže by to bol princ, ktorý by netúžil nájsť a zo zakliatia vyslobodiť dajakú krásnu princeznú! Tak aj náš princ pri putovaní blízkymi i vzdialenými slovenskými krajinami zistil, že priamo tu, v neveľkej, ale malebnej krajine medzi Dunajom a Tatrami žije zakliata, ako Popoluška odstrčená princezná. Bola to princezná živá a krásna, ale zabudnutá, zanedbaná a spiaca ako Šípová Ruženka. Bola to — princezná Rozprávka. Slovenská ľudová rozprávka. Tu prišiel náš princ, dotkol sa jej zázračným perom, princezná ožila a svojou krásou potešila srdce

každého roduverného Slováka. A potom bola svadba veselá a žili spolu šťastne, kým nepomreli. Nie, tak sa to neskončilo! Princ síce zomrel, ale aj tak žije, a princezná Rozprávka je nesmrteľná. Neveríte? Nuž veru, je to tak. Tým princom, ktorý odkliat našu slovenskú princeznú Rozprávku, nebol nikto iný ako oddaný vlastenec a národovec Pavol Dobšinský. Veď hoci zomrel — a v októbri toho roku uplynie odvtedy už rovných sto rokov — žije nielen v dejinách literatúry a slovenského národa, ale predovšetkým vo vďačných srdciach malých i veľkých čitateľov. Princezná Rozprávka, slovenská ľudová rozprávka, ktorá sa vďaka Dobšinskému zaskvela v celej svojej kráse, očarúva stále nové a nové pokolenia detských čitateľov, zažíha v ich srdciach iskru dobra, tepla, lásky, viery v spravodlivosť a statočnosť, ktorú potom nesú v sebe po celý život, ktorá im svieti a hreje ich v časoch životnej nepohody. Vďaka ti, Pavol Dobšinský!

ELENA LINZBOTHOVÁ

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež.

Adresa redakcie: 811 02 Bratislava, Suvorovova 3. Telefón 523 26. Šéfredaktor

Zápisník Slniečka

Sté výročie smrti zberateľa a interpreta slovenských ľudových rozprávok Pavla Dobšinského (22. októbra 1885) pripomínajú Mladé letá zborníkom esejí Štefana Krčméryho, Alexandra Matušku, Vladimíra Mináča a Milana Rúfusa. Zborník zostavil Viliam Marčok a sviatočnú grafickú úpravu mu dal Lubomír Krátky.

Prekladová redakcia Mladých liet dostala v auguste posilu, redaktora Ondreja Laurinca. Na uvítanie jedno želanie: nech sa mu darí aj páči práca na edícii Priatelja, ktorú bude pripravovať.

Už druhý mesiac je bratislavský Dom umenia plný obrázkov, až oči prechádzajú. Na desiatom ročníku Bienále ilustrácií vystavuje totiž takmer 400 ilustrátorov detských kníh z vyše 50 krajín. Je len samozrejme, že sú medzi nimi aj naši — 12 českých a 8 slovenských. Slovenské „družstvo“ sa ukázalo v zložení: Ondrej Zimka, Luba Končeková-Veselá, Jarmila Pavlíčková, František Blaško, Peter Ondreička, Ján Lebiš, Jana Kiselová, Marián Čapka.

Pred pár rokmi vychádzalo v Slniečku rozprávanie Matúša Kucheru o slovenskom stredoveku. Kto vtedy ešte nevedel čítať, nemusí byť smutný, lebo v kníhkupectvách

majú jeho čerstvú knižnú podobu. Má názov Slovensko v dobách stredovekých a Slniečkové ilustrácie Jozefa Česnaka sú v nej obohatené o fotografie archeologických nálezov a rôznych historických dokumentov.

Pri otvorení Bienále ilustrácií Bratislava sa už tradične odovzdáva Plaketa Ludmily Podjavorinskej. Plaketu udeľuje minister kultúry SSR zahraničným alebo domácim inštitúciám aj jednotlivcom, ktorí sa zaslúžili o šírenie slovenskej detskej knihy v zahraničí. Tentoraz si jednu plaketu odnesie Peter Krüger z NDR za skvalitňovanie prekladov, ktoré vychádzajú ako export Mladých liet, druhú plaketu dostala dlhoročná prekladateľka do nemčiny Anna Fialová.

V jedno horúčavové augustové dopoludnie, keď všetko, čo má ruky-nohy alebo aj plutvy, malo byť pri vode, práve vtedy nakukol do dverí redakcie pôvodnej tvorby Mladých liet Dušan Dušek. Žeby sa nerád kúpal? Kto chce, nech sa ho opýta. Zatiaľ stačí vedieť, že spisovateľ D. D. prišiel za redaktorkou Magdou Baloghovou na kus reči o rukopise svojej novej knihy. Vymyslel jej meno Dvere do kľúčovej dierky a tešiť sa na ňu treba do budúceho roku.

K podujatiam, ktorými Mladé letá oslavujú svoje 35. narodeniny, patrí aj októbrová výstava kníh a ilustrácií z nich, spojená s autor-skými besedami. Koná sa v bratislavskom Dome CSSP Darnica.

dr. Juraj Klaučo, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma každá pošta a doručovateľ. Objednávky do

zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlačne, Gottwaldovo nám. 6, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcie nevracia.

LETECKÝ DEN

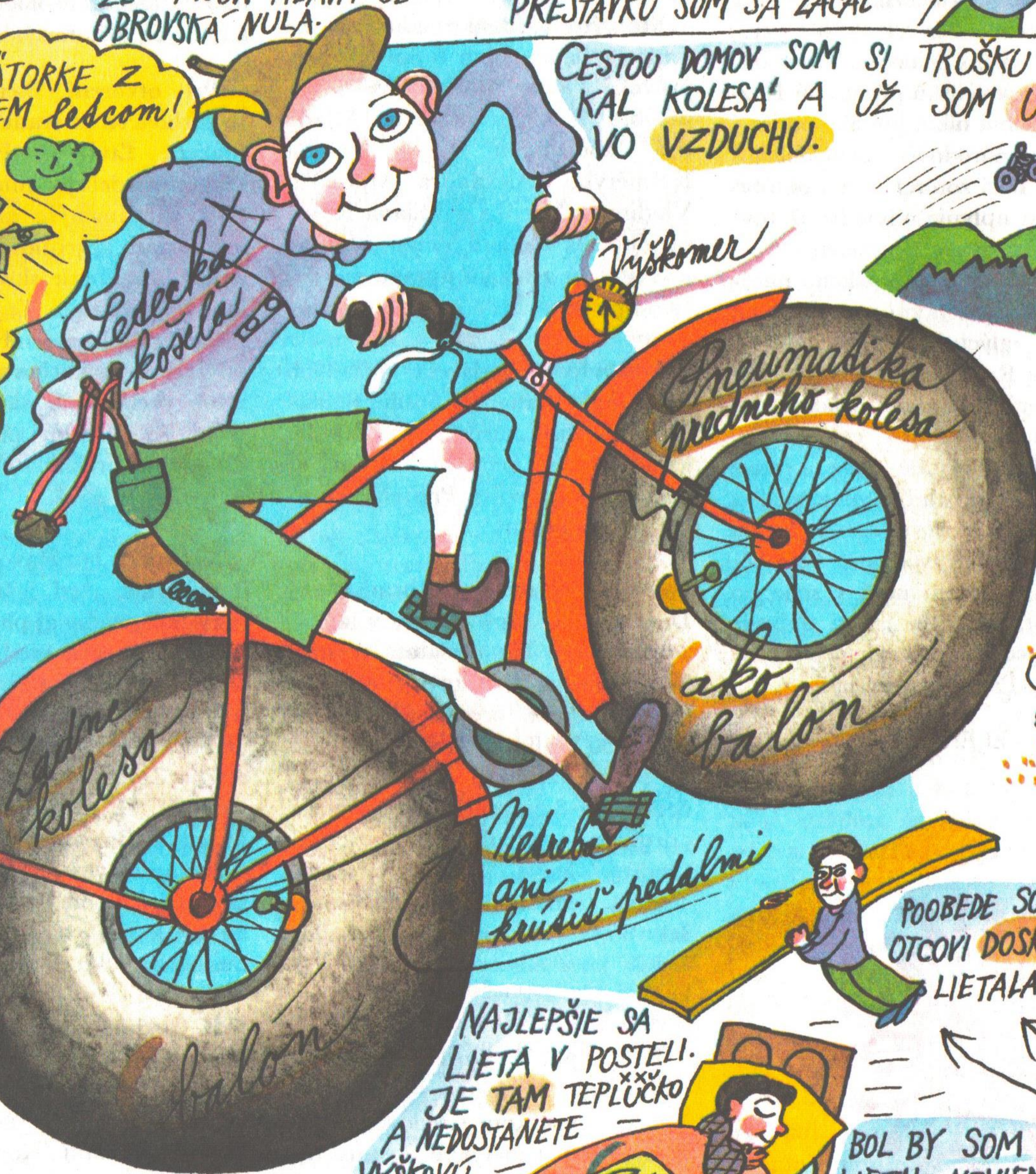
BOL TO ČUDNÝ DEŇ. ZEMEPISÁR MI POVEDAL, ŽE MÁM V HLAVE PÚŠŤ. MATEMATIKÁRKA TYRDILA, ŽE MOJA HLAVA JE OBROVSKÁ NULA.

ALE SÚDROŽKA UČITEĽKA FYZIKY MAĽA ASI PRAVDU. DOMNIEVALA SA, ŽE SOM CELKOM DUTÝ. UŽ CEZ PRESTÁVKU SOM SA ZAČAL

POMALY VZNASAT

Narzdory pÄTORKE Z FYZIKY BUDEM lešcom! HURA!!!

CESTOU DOMOV SOM SI TROŠKU PRIFUKAL KOLESA A UŽ SOM UHAŇAL VO VZDUCHU.

Polohové svetlo

Letecká kosa

Vyškomer

ako balón

Nebu ani krúdiť pedálmi

POBEDE SOM NIESOL OTCOVI DOSKU. AJ TA LIETALA.

NAJLEPŠIE SA LIETA V POSTELI. JE TAM TEPLÜČKO A NEDOSTANETE VŠKOVÜ CHOROBU

BOL BY SOM LIETAL NEVIEM KOĽKO, ALE NEDAL SOM PREDNOSŤ MESIACU NA OBLOHE.

PRUDKÝ NARAZ A JA SOM VIDEL VŠETKY HVEZDY. BOLO ICH PRESNE 3823379625 NA PÄTNÄSTU. ODRAZU SOM MAL JASNO A ZAČAL SOM SA UČIŤ ZEMEPIS, MATEMATIKU A FYZIKU.

